

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De diuersis generibus peccatorum quæ ad hoc vitium pertinent, Pars II.
quæ habet XVII. capitula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

periculosius laborare. Secundo facit ad grauitatem huius infirmitatis eius prolixitas. Est enim accedia velut febris lassā. Vnde de illa potest intelligi quod dicitur Eccl. 10. Languor prolixior grauat medicum. Tertio facit ad grauitatem huius infirmitatis hoc, quod reddit hominē impotentē ad operandum: vnde significatur per paralysin Matt. 8. & Matt. 9. per ariditatem manus Matth. 12. vbi legitur sic, Et ecce homo habens manum aridam, &c. Accediosus manū dexteram aridam habet, sed non sinistram: quia impotens est ad bene operandū, sed non ad male operandum: vnde Zach. 11. dicitur de malo pastore: Brachium eius ariditate siccat, & oculus eius dexter tenebrensens obscurabitur. Tunc oculus dexter obscuratur, quando pastor ad spiritualia cæcitate efficitur. Accedia est velut febris illa que dicitur critica, que prouenit ex cōsumptione naturalis humiditatis. Sic accedia ex defectu humoris gratiæ. Sexto potest valere ad detestationem accediæ hoc, quod accediosus iniquus est in Deū: quia defraudat eum in lucto talenti quod ei cōmisit. Iniquus est in proximū, & quia eum scandalizat, & quia defraudat eum in hoc, quod vult comedere & bibere sicut & ipse, & tamen non vult laborare sicut ipse. In seipsum etiam iniquus est quia hostes suos nutrit à quibus perimatur, scilicet vitia.

De diuersis generibus peccatorum qua ad hoc vitium pertinent,
PARS III. que habet XVII. capitula.

De tepiditate & malū que in homine tepiditas facit. CAP. I.

DICTO de his que faciunt ad detestationem accediæ, consequenter dicendum est de diuersis speciebus vitiorum, que ad accediam pertinent. Videntur autem ista xvj. vitia ad accediam pertinere. Tepiditas, mollities, somnolentia, otiositas, dilatio, tarditas, negligentia, imperfectio siue imperseuerantia, remissio, dissolutio, incuria, ignauia, indeuotio, tristitia, tardium vitio, desperatio. ¶ Tepiditas est paruus amor boni. Et videtur esse tepiditas prima radix in peccato accediæ, & ex hac videtur nasci cætera vitia enumerata. Facit autē tepiditas multa mala in homine. ¶ Primo Deo vomitū prouocat, vt prius ostensum est. Tūc tepidus à Deo euomitur, quū in deteriora labi permittitur, vel impoenitēs moritur. ¶ Secūdo fiduciā tēdā & accedēdi diabolo præstat. De multis enim vitiis tentat diabolus hominē tepidū, de quibus nō auderet tētare hominē feruentē. vnde dicitur authoritatē, Ollæ feruētī muscæ non insident. Tertio reddit hominē quasi impotentē & contractum: vt patet in illis qui cum valde fortes sint, nō possunt sextam partem pœnitentiæ facere quam

quam fecit vetula vna, quod accidit propter tepiditatem, scilicet quia paruum habent desiderium agendi poenitentiam, vnde Bern. Forsitan ideo non possumus, quia non multum volumus. Tepiditas etiam facit vt homo petat, & non accipiat. Accidit enim q̄ aliquis x. annis non accipit quod in oratione petit, quia petit tepidè, quod alius qui feruenter peteret, vna die impetraret: vnde Aug. Seruat tibi Deus quod nō vult cito dare, vt & tu discas magna magnè desiderare. Tepiditas etiam facit vt homo semper pugnet nec vnquā vincat, nec illā sublimē p̄missionē vincētū vnquā accipiat, q̄ habetur Apoc. 2. Vincētū, inquit dabo māna abscōditū. Tepid⁹ autē adeo remisse agit, q̄ nūquā peruenit ad retributionē, q̄ est in custodia mādatōrū. Quæ tanta est q̄ nō potest dici sicut dicit Glo. sup illud, In custodiēdis illis retributio multa. Tepid⁹ similis est homini auaro, de quo dicitur vulgariter, q̄ tantū expēdit quantū largus, & tamē non habet inde gratiā, nec mercedē, quia pro modico multā perdit. Tepidus semper seminat in præsentī vita, & nunquā metit, quia ad pacē animi nō peruenit. Ideo dicit beat⁹ Ber. cōtra tepiditātē istā. Si incipis, incipe perfectē, si im̄fectus es, hoc iā perfectē age: si p̄fectionis aliqd attigisti, te ipsum in temetipso metire.

Demolitiē.

C A P. XI.

Sequitur de mollitiē quæ est impatiētia rei duræ. De qua legitur Proverb. 18. Qui mollis est & dissolutus in opere suo. frater est sua opera dissipantis. Mollis est ille qui cedit duris, id est, tribulationibus succumbit. Vnde quādo in opere inchoato aliquid durum occurrit, ipse ab opere desistit, & talis frater est sua opera dissipantis. Idem enim est ac si ea dissiparet. Mollitiē ista est velut quædā culcitra, in qua diabolus in homine quiescit. Homo etiā mollis est velut homo viuēs, qui ad ignem tribulationis quasi liquefit, & ad nihilum redigitur. Ad quantam miserā deuenturi sint qui molles sunt, insinuat Deut. 28. vbi sic legitur: Homo delicatæ vitæ & luxuriosus valde inuidebit fratri suo, & vxori quæ cubat in sinu suo, ne de eis det carnis filiorum suorum quos comedet. eò quòd nihil habeat aliud, & paulò post: Tenera autē mulier & delicata, quæ super terrā ingredi nō valebat, nec pedis vestigium figere, propter mollitiem & teneritudinem nimiā inuidebit viro suo, quæ cubat in sinu suo super filij & filia carnis. Summū remediū contra mollitiē istā est ignis Spiritus sancti, qui lutea consolidat: valet etiā contra istam mollitiē assuetudo durorum: vnde Bern. Rusticus duos habet neruos, fortes lacertos, Exercitatio hoc fecit, sed

R r

cum corpore mollescit. Dissolutus potest vocari in verbo proposito qui mollis est, & qui nullo amore ligatus est ad opus bonū, vel qui paralyticus est, Paralytis enim dissolutione sonat.

De somnolentia, ubi ponuntur duo exempla quae valent contra eos qui nomine contemplationis palliant pigritiam suam. CAP. III.

Sequitur de peccato somnolentiae, quod ad acediae pertinet. Quia sicut legitur Prou. 19. Pigredo immittit soporem, quod potest intelligi de sopore cōtemplationis, & de sopore corporis. Somnū cōtemplationis pigredo immittit in illos qui nomine cōtemplationis palliant pigritiam suā, nolentes operari aliquid. Contra quos possunt valere haec duo exempla quae subiungimus. ¶ Legitur in vitis patrū, quod quidam peregrinus venit ad abbatem Syluanum in montem Sina. Et cum videret fratres operantes, dixit: Quare operamini cibum qui perit? Maria enim optimam partem elegit, &c. Tunc senex fecit ei dari codicem ut legeret, includens eum in cellula. Cum igitur transisset hora nona circūspiciebat ille utrum quis vocaret illū ad cibum: & veniens ad senem interrogavit utrum fratres comedissent. Cui respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non necessitas habes hanc escam. Nos autē tanquam carnales comedimus, ideo operamur. Quod cum audisset, coepit poenitere. Cui abbas Ergo necessaria est Martha Maria. Item abbas Ioānes dicebat fratri suo maiori: Velle semper esse securus sicut angeli secuti sunt, nihil operātes, sed sine intermissione Deū collaudātes. Et proiecto pallio suo intrauit in eremū. Et post septimanā rediit & pulsauit ad ostium fratris sui, qui quaeuit, Quis es tu? Et ille respondit. Ego sum Ioānes. Et frater dixit: Ioānes angelus factus est, & vltra inter homines nō est. Ille autē pulsabat, dicens: Quia ego sum, & nō aperuit se. Et dimisit eū affligi. Tandē aperuit ei, dicens, Si homo es, iterū habes necesse opari, ut viuas. Si autē angelus, quid quaeris intrare in cellam? Et ille statim poenitentia egit.

¶ De somno corporis.

De somno vero corporis satis planum est, quia pigredo immittit eum. Multi enim ex pigredine conantur ad dormiendum, cum tamen dormire non possunt. ¶ De somno vero corporis ad praesens tria ostendemus. Primo, ostendemus ea quae sunt reprehensibilia circa somnum. ¶ Secundo, ea quae debent homines cohibere a nimietate somni. ¶ Tertio, quae sunt necessaria ad hoc quod aliquis dormiat prout debet.

¶ Quinque reprehensibilia sunt circa somnum corporis.

QUINQUE vero reprehensibilia sunt circa somnū. Primo, nimietas somni ad quod pertinet illud Prou. 33. Usquequo p-

ger dormis: ¶ Secundo, reprehensibilis est circa somnum brutalitas, videlicet quando aliquis dormit vt porcus, vnde Ber. Carnalis somnus & brutalis: & sicut dicitur Iertheus abominandus est seruo Dei. Idem: Caue inquantū potes serue Dei, ne sit somnus tuus vt requies lassī, sed sepultura corporis suffocati. ¶ Tertio, reprehensibilis est tristitia in surgendo à somno: vnde Eccl. 1. Hora surgendi non te tristet. ¶ Quarto, reprehensibilis est pigritia in surgēdo à somno: vnde Eccl. 29. Sicut ostiū vertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo. ¶ Quinto reprehensibilis est circa somnū in oportunitas somni: vt qñ aliquis dormit quādo nō esset dormiendū, vt in tēpore orationis Cōtra illud 1. Pet. 4. Estote prouidentes, & vigilate in orationibus, vel cū aliquis obdormit in sermone, vel lectione: iuxta illud Ecc. 22. Cū dormire loquitur qui narrat stulto sapiētia. Si stult⁹ nō habuisset voluntatē dormiēdi p̄ duos dies: tamē tēpore lectionis vel sermonis dormiret. Tēpus etiā in quo dormiēdū nō est, tēpus matutinū est. Illud enim tēpus non est somno occupandū: quia valde vile est & studio, & orationi, & diuinæ laudi, & Dei cōsolatio frequentius tēpore illo recipitur. ¶ Ad primū pertinet quod dicitur in Ps. Mane astabo tibi, &c. Et ad secundū pertinet quod legitur Iob 8. Si diluculo cōsurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus, statim euigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum tuū. Et Sap. 16. Oportet prouenire solē ad benedictionem tuam, & ad ortum solis te adorare. Primo pauperi qui eis occurrerit, consueuerunt diuites dare: sic Dñs libentius eos exaudit, qui mane valde orāt eum. Ad hoc autem q̄ matutina hora sit idonea ad laudandum Deum, pertinet illud quod legitur Iob 38. Cū me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filii Dei. Astra matutina sunt viri contemplatiui, qui horis matutinis præcipuē laudāt Deū. Ad hoc verò q̄ cōsolatio Dei matutinis horis præcipuē recipiatur, pertinet illud Iob 7. Visitas eū diluculo: & illud Esa. 26. De mane vigilabo ad te. & Exo. 16. Filii Israhel colligebant manna hora matutina. Ad significandum, q̄ tunc dulcedo Spiritus sancti colligenda est. Sicut corporum amatores stabiliūt corpus aliquid in mane gustando: sic dulcedine Spiritus sancti in mane stabiliendus est Spiritus. Vnde ad Heb. 13. Optimum est gratia stabilire cor.

¶ *De rebus quæ deberent homines cohibere à nimietate somni.*

TRIA autē sunt quæ deberēt homines cohibere à nimietate somni. Primo exempla, ad quod pertinet illud verbū Aug. prius positū indecēs est Christiano, si radius solis inueniat eum in le-

cto. Secundo hoc, q̄ somn⁹ absq; necessitate, est tēporis amissio: unde Bern. Quantū ad debitum cōtinui profectus, nihil ica deperit de vita nostra, quā quod somno deputatur. In veritate somnus est quasi quedā species vel imago mortis. Tertio deberet cohibere hominēs a nimietate somni multiplex malū quod in scripturis legit̄ ex somno accidisse. Et de hoc sufficiat ponere quinq; exēpla. Primū exēplū est Iud. 4. de Sisara, qui cū bibisset iac, obdormiuit, & interfectus est a Iahel, clauo in cerebro eius defixo. Secundū exemplū est Iudic. 16. de Samsonē quē Dalida fecit obdormire super genua sua, & rasis septē crinib⁹, captus est & exoculatus. Tertiū exemplū est in Iudith 13. de Holoferne, qui dormiit a muliere Hebrēa interfectus est. Quartū exemplū est Mat. 26. vbi Apostoli somnolenti legitur Christi amississe. Quintū exemplū est Act. 20. de quodā adolefcēte, nomine Euthyco, qui cū disputante Paulo, graui emergeretur somno cecidit de tertio coenaculo, deorsum, & sublat⁹ est mortuus.

¶ De rebus necessariis homini vt debito modo dormiat.

TRI^a autē necessaria sunt homini ad hoc q̄ debito modo dormiat. Primo, necessarium est ei vt vigilando labore: unde Eccl. 5. Dulcis est somnus operanti siue parum, siue multum comedat. Homo otiosus affligitur non solū dormiendo, sed etiā vigilando. Secundo, necessariū est ei vt sobriē potu & cibo utatur. Tertio, vt sensus suos sobrius custodiat: unde Bern. Sobriū cibum, sobriū sensum, sobrius sequitur somnus.

De otiositate, & quod stultus sit otiosus. CAP. IIII.

CIRCA hoc peccatum, primo ostēdemus quā stultus sit qui otiiū diligit. Secundo ostēdemus q̄ otiosi licet semper reprehensibiles sint, præcipuē tamen tempore gratiæ reprehensibiles sunt. Tertio tangemus ea quæ attendenda sunt alieus in occupatione quā vult eligere. Quā stultus verò ille sit qui otiiū diligit, ostenditur Prou. 12. vbi sic legitur: Qui operatur terram suā, satiabitur panibus: qui autē sectatur otium, stultissim⁹ est. Non solum stultus est talis vel stultior, sed etiam stultissimus.

¶ De rebus gradibus stultitiæ.

PRIMVS gradus stultitiæ est, vitā suā negligere: ei necessaria quæredō. Secundus gradus est, vitā suā hostib⁹ in defensionem exponere. Tertius gradus est, hostes qui eū interimāt pacere. Hos tres gradus stultitiæ habet q̄ sectatur otiiū. Vitæ enim eternæ quæ futura est nō prouidet hostibus etiā suis, scilicet vitii & dā monibus se exponit, vt iam ostendetur. Hostes etiam suos nutrit, quia otio vitia nutriuntur, & impinguntur, sicut & an-

letes &

Et po

otiofo.

Ind Apo

tur diab

diabolus

aterius

vt re dia

diabolo

no, unde

ne potel

enim me

Voca op

nō recipi

eū in pa

tur: unde

gellabiū

labatur

feno. O

de fiscal

inquit

stultitia

libas in

comede

Thef. 3.

otiosus

mors ei

uius le

cui præ

etiā ho

ciur d

mortua

illū sic

ris tūc

cidit q̄

bis mor

debit or

illa eni

neglige

habete

letes

letes & etiam equi solent otio impinguari.

¶ De xi. stultitiis hominis otiosi.

Et possumus assignare xi. stultitias quæ sunt in homine otioso. ¶ Prima stultitia est, quod ipse diabolo locum facit. Contra illud Apoitoli ad Eph. 4. Nolite diabolo locum dare, unde videtur diaboli societate amare. Apud hominem occupatum non habet diabolus ubi possit esse: quia res perfecte occupata non est capax alterius rei. Ideo dicit Hiero. Sæper aliquid boni operis facito, ut te diabolus inueniat occupatum. Ex hoc verò quod aliquis in se diabolo locum facit, iam est indignus omni loco præterquam inferno, unde primus locus otiosi est infernus, sicut & diaboli. Quod sic potest ostendi. Costat quod otiosus celo non recipietur. Calum enim merces erit tantum eorum quod operati fuerint. Unde Matt. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem. In paradiso etiam terre stri non recipietur. Unde Gene. 2. Tulit Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis operaretur. In purgatorio non recipietur: unde Ps. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabitur. Otiosi non laborant cum hominibus, & ideo non flagellabuntur cum hominibus in purgatorio, sed cum demonibus in inferno. Otiosus etiam indignus est esse in mundo illo: unde Luc. 13. de ficulnea sterili. Succide eam, ut quid terram etiam occupat? Revertitur ergo quod solum in inferno digni sunt otiosi. ¶ Secunda stultitia est, quod otiosus in tali statu se ponit quod brutis animalibus inferior est, quo ad hoc quod brutis animalibus licitum est comedere: homini verò otioso prohibet hoc Apostolus 2. ad Thes. 3. dicens: Si quis non vult operari, nec manducet: homo otiosus est velut homo mortuus: unde Sene. Otium sine literis, mors est, & viui hominis sepultura. Et Eccl. 9. Melior est canis viuus leone mortuo. Leo mortuus est aliquis magnus otiosus, cui prævalet canis viuus: id est, aliquis vilis strenue operans, imò etiam homo otiosus est plusquam mortuus, unde in epist. Iudæ dicitur de quibusdam, quod sunt arbores autumnales infructuosæ, bis moituræ. Arbor in autumno plātata quando fructum facit, sero facit illud. Sic aliqui dum sani sunt, otiosi volunt esse: sed in articulo mortis tunc primo volunt fructum penitentiæ facere. Ideo frequenter accidunt quod absque fructu decedunt. Et tales homines infructuosi quasi bis mortui sunt: quia non solum mortis temporalis, sed etiam æternæ sunt debitores. In quo deterioris conditionis sunt quam bruta animalia. Illa enim solam mortem temporalem debent. ¶ Tertia stultitia est, quod ex negligentia excolendi se, fructum suum ipsius amittit. Si quis vinum am haberet in qua mille asinatæ vini posset colligere, valde re-

putaretur farus & infelix ab omnibus, si ex negligentia excoler-
di eam, fructum illum amitteret. Fructus quem quis in se collige-
ret, si se diligenter excoleret, praualeret vino regni vniuersi. Quia
farus est ergo qui ex negligentia tantum fructum amittit, quem
in se colligere posset? Multum deberet confundi talis. Ideo dicit
Sen. Turpissima iactura est, quae per negligentiam fit. Turpissima
ideo vocatur eam, quia est erubescere etiam plena. Nemo est ita pauper
qui de fructu oris sui ita ditari non posset, si bene excoleret illum.
vnde Prou. 12. De fructu oris sui vnusquisque replebitur bonis.

¶ De octo fructibus oris.

Ex ore suo posset homo colligere octo genera fructuum valde
pretiosorum, non solum per annum vel per mensem, sed etiam
singulis diebus, si quis bene excoleret os suum. ¶ Primus fructus
est Dei laudatio. ¶ Secundus est gratiarum actio: pretiositas vero
horum fructuum ex hoc manifesta est, quod caelestes arbores ca-
les fructus ferunt. Ibi enim sonat gratiarum actio & vox laudis,
iuxta verbum prophetae. Tertius fructus est oratio. Cuius fructus
pretiositas manifesta est, ex hoc quod ab angelis in caelis deferretur.
vnde Tob. 12. dicit Angelus: Quando orabas cum lacrymis, & re-
pellebas mortuos, ego obtuli orationem tuam domino. Non est
vile xenium vel donum quod a tantis nutibus Deo praesentatur. Ex
virtute etiam orationis manifesta est pretiositas huius fructus. De
qua dicit Greg. Magna virtus orationis quae effusa in terris caelestibus
operatur. ¶ Quartus fructus est confessio. Cuius fructus pretiositas
patet ex hoc, quod Deus vult fructum istum semper ante se ha-
bere. vnde in Psal. Confessio & pulchritudo in conspectu eius. Con-
fiteuerunt diuites quando diuersi fructus porrantur ante eos, illum
retinere ante se, quem praeter ceteris amant. Ideo autem dominus
amat confessionem, quia confessio efficit & custodit pulchritudinem.
¶ Pretiositas etiam huius fructus ex hoc patet, quod nullus Deo
adeo displicet qui non placeat ei, si fructum humilis confessionis
ei offerat, vel etiam offerre proponat. vnde Psal. Dixi, confitebor
aduersum me iniustitiam meam domino, &c. Latro dum in terra
humilem confessionem Deo obtulit, a patibulo inferni se ab-
soluit, & regnum aeternum meruit. ¶ Quintus fructus est mode-
stia quae in hoc attenditur: vt homo modum ponat in verbis suis,
quo ad quantitatem, & vt loquatur qualia debet loqui, scilicet ve-
ra, & quae ad Dei sint gloriam & proximi utilitatem, & vt loqua-
tur qualiter debet loqui, scilicet non clamose. Pretiositas huius
fructus patet ex hoc, quod legitur Prou. 17. Qui moderatur ser-
mones suos prudentissimus est. ¶ Sextus fructus est abstinencia
cuius

cibus fructus pretiositas patet ex hoc, q̄ tanta virtutis est ab-
 stinentia, quod vitā hominis prolongat. vnde Ecc. 37. Qui absti-
 nens est, adiciet vitam. Talis virtutis dicuntur fuisse fructus ar-
 boris solis & lunæ, de quibus legitur in historia Alexandri. Sacer-
 dotes enim solis & lunæ fructibus illis vescentes, referuntur vi-
 xisse annis x l. absq; lesione. ¶ Septimus fructus est, fraterna eru-
 ditio. Fructū istum specialiter ferre voluit ipsum lignum vitæ:
 scilicet ipse filius Dei. Marc. 1. Eamus in ciuitates & vicos proxi-
 mos. vt ibi prædicem, ad hoc enim veni. ¶ Octauus fructus est,
 fidelis reclamatio, quando homo videt iniurias inferri Deo vel
 proximo. Præciositas verò huius fruct⁹ manifesta est ex eius rati-
 tate. Pauci enim inueniuntur qui istum fructum habeant. Vnde
 Prouer. 20. Multi misericordes vocantur: virū autem fidelē quis
 inueniet? Videmus quotidie fratres nostros à canibus dilacerari,
 & non est qui reclamet: id est, à detractoribus. Imò, q̄ plus est,
 videmus ipsum Deū à lusoribus crucifigi, & nō est, qui inde lo-
 quat. Illi qui solo verbo possent Dei has cōtumelias impedire,
 non curant de hoc loqui. ¶ Quarta stultitia otiosi est, quod ipse
 exponit se absq; defensione hostib⁹ suis. Otiosus est, sicut signū
 ad sagittam. Potest enim à dæmonibus vndique sagitari. Vnde
 potest dicere illud Thren. 3. Terendit arcum suum, & posuit me
 quasi signum ad sagittam. Occupatio velut quidam clypeus est
 cōtra sagittas diaboli. vnde Poëta: Otia si tollas, petiere Cupidi-
 nis arcus. Est etiā otiosus velut castrū absque muro. Vnde Eze-
 3. Ascendam ad terrā sine muro. Verbum est diaboli, Veniam
 ad quiescentes habitantesq; securè. Homo verò occupatus est ve-
 lut castrū bene clausum, vnde Aug. Non facile capitur à tēto-
 re, qui bono vacat exercitio. Homo otiosus non tantū vni hosti
 expositus est, sed etiam pluribus. Vnde habetur in vitis patrum,
 q̄ dixerunt seniores operantē monachū dæmone vno pulsari,
 otiosum verò innumeris spiritibus deuastari. ¶ Quinta stultitia
 est, q̄ eum ipse valde pauper sit, & nihil lucretur, tam largè ex-
 pendit res valde pretiosas, scilicet tempus suū, & bona sua natu-
 ralia: vnde in hoc negotio nihil est deterius otio, quod nō solū
 noua nō acquirit, sed etiā patra cōsumit. ¶ Sexta stultitia otiosi
 est, q̄ ipse facit quasi receptaculū omnium sordium. vnde Ber.
 Omnū tentationū & cogitationum malarū & inutilium sentin-
 a est otium. In sentina sordes recipiuntur in nauibus marinis:
 Siccorotiosi quasi omnes sordes recipiūt vitiōrum. Licet autem
 otium origo possit esse omnium peccatorū, spiritaliter tamen
 occasio est istorū peccatorū, scilicet, luxuriæ, verborum, nuga-

rum, & curiositatis, & superbia. De peccato luxuriæ habemus exemplum Dauid, qui dum occupatus fuit bellis, continens fuit, postea verò tempore otij adulteriũ commisit: vt legitur 1. Reg. 11. Salomon etiam dum occupatus fuit circa templũ & alia edificia, non ita infatuatus fuit in amore mulierum, vt postea quando factus est otiosus. Poëta etiã dicit: Queritur Agittus quare sit factus adulter. In prõptu causa est, desidiosus erat. & Ezech. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuę superbia, saturitas, panis abundantia & otium. De verbositate & curiositate legitur 1. ad Tim. 5. Adolescentiores viduas deuota. Et subditur, Dilecti enim circuire domos non solũ otiosæ, sed etiam verbosæ, & curiosæ, loquentes quæ non oportet. De nugis verò dicit beatus Bernar. Otiositas est mater nugarum, nouerca virtutũ. De superbia verò dicitur in Psal. In labore hominũ non sunt, & cum hominibus nõ flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia. ¶ Septima stultitia otiosi est, quòd ipse secũ vult habere qui eum de malitia instruat: vnde si sapiens sit, nõ faciet mala. Otiositas quasi quedam magistra malitiæ est. vnde Eccles. 33. Seruo maleuolo tortura & compedes: mitte eum in operationem ne vacet. Multam enim malitiã docuit otiositas. ¶ Octaua stultitia otiosi est, quòd quũ ipse sit submersus in profundo stultitiæ, sine malitia non vult tamen porrigere manum ad laborem, licet aliter euadere nõ possit. Vnde Senec. A stultitia nemo emergit, nisi manum porrigat ad laborem. Homo otiosus, qui non vult se occupare vt à peccato possit exire, tali stultitia laborat qua laboraret ille, qui cecidisset in aquam profundam, & pigritaretur manũ porrigere ad arborem sibi proximam: quum tamen aliter non posset à naufragio liberari, occupatio bona lignũ vitæ est, his qui apprehenderunt eam. Et frustra laborat otiosus ad exeundũ à peccatis, nisi se occupet. ¶ Nona stultitia otiosi est, quòd ipse quiescit quãdo laborandum esset, scilicet in præsentibus: & ideo laborabit quando esset quiescendũ, scilicet in futuro. In quo similis est illi qui dicit Ezech. 14. Sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis. Cui dicit beatus Bern. O impudens & imprudens, millia millium ministrant ei, & decies centena millia assistebãt ei, & tu sedere præsumis. Mũdus iste locus laboris est. Vnde dicitur ad Adam quãdo erat eiciendus à paradiso, & ponendus in terra ista: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. ¶ Decima stultitia otiosi est, quòd ipse vult Deum quodammodo præire, dum solum vult quiescere, & nõ laborare, cum dominus sex diebus operatus sit, & in

septimo

Septimo requieuerit. Vnde Gen. 2. Compleuitq; Deus die septimo opus suum, quod fecerat, & requieuit ab omni opere quod pararat. ¶ Undecima stultitia otiosi est, quod ipse refugit illud, quod est iucunditas & sanitas tam animæ quam corporis, scilicet moderatum laborem. ¶ Duodecima stultitia otiosi est, quod ipse diligit illud vnde Dei maledictionem incurrit, & inde in vniuersitatē vitiorum incidit. Ad primum pertinet, quod legitur Matt. 21. de ficulnea, quam dominus maledixit, ideo quod esset sine fructu. Ad secundum pertinet illud verbum Bernardi, Summa mentis malitia est, otium iners.

¶ *Quam reprehensibiles sint otiosi tempore gratiæ.*

SI QV I T V R videre quare potius reprehensibiles sint qui tempore gratiæ sunt otiosi: quam qui fuerūt ante otiosi. Quod patet ex hoc q; legitur Matt. 20. Quid hic statis tota die otiosi? Illos reprehedit paterfamilias quos otiosos inuenit vndecima hora. Per quos significantur illi qui sunt otiosi in tempore gratiæ. ¶ Et possunt sup hoc quatuor causæ assignari. ¶ Prima causa est hæc, quod dominus dedit nobis formam iam laborandi & exemplū. Vnde ad Phil. 2. Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Magna superbia esset, si vellet quiescere seruus, ex quo laborat dominus. Vnde Math. 10. Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. ¶ Secunda causa est, quia tempore gratiæ sumus serui emptitij: & ideo magis ad laborem tenemur. Vnde Apostolus 1. ad Cor. 6. Empti estis pretio magno. ¶ Tertia causa est, quia melior merces nobis promittitur. Iudæis enim promittebatur terra, nobis verò promittitur cælum. Vnde Math. 3. Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum. ¶ Quarta causa est, quia etsi spiritualibus, qui erant in veteri lege promitteretur regnum cælorum sub figura terræ promissionis, tamen illa multum illis differebatur. Non enim acceperunt mercedem suam vsque post passionem Christi. Nimis erat longa via in paradysum, quando oportebat ire per infernum: sed modo in momento vno lucratur aliquis paradysum, vt cum post verū baptismum decedit, vel cum post tantā contritionē quæ sufficiat ad deletionē culpæ & pœnæ. Vnde Ber. in persona ecclesiæ: Labor meus vix est vnus horæ: & si amplius, præ amore non sentio. Vnde Luc. 14. Misit dñs seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent, quia iā parata sunt omnia. Hora cœnæ est tēpus gratiæ, in quo omnia sunt parata: quia nihil amplius necesse est ad hoc, quod aliquis ad eternā cœnam introducat, nisi q; manus suas lauerit: id est, purgatus perfectè fuerit.

In quibus. ¶ Quod tria sint attendenda circa occupationem.

SEQVITVR videre quid attendendum sit in occupatione quam aliquis eligit. Tria autē attendenda sunt circa eam, scilicet quod occupetur. Vnde Hieronymus: Sēper aliquid bonificito, vt te diabolus inueniat occupatū. Et vt tedium remoueat, iuxta illud verbum Senecæ, Occupatione bonarū artium occupādi sumus quoties male habet inertia impatiens sui. Et vt vilitatem habeat. Pro vitando enim otio, otiosa sectari ridiculum est, vt dicit Bern. Idem: Non tantummodo agendum est, vt cum aliqua delectatione vel sine grādi nausea dies transigatur: sed vt etiam de peracta diēta ad perfectum mentis semper aliquid in conscientia resideat: aliquid in thesaurum cordis quotidie congeratur. Magis attendendū est etiam in occupatione, quod occupet animū, quā quod occupet corpus. Item secundum Beā. Meliora sunt exercitia spiritualia, quā corporalia. Et inter corporalia melius est, quod similia est spiritualibus, vt scribere. Et notandum, quod quidam nolunt operari, quia hoc sibi dedecus reputāt. Credunt enim honorabiliores burgenſes esse illos qui nihil agūt, nisi quod comedunt & bibunt, & aliis deliciis interdundunt. Sed eadem ratione porcos possunt præferre equis & canis animalibus, qui nihil agunt, nisi quod comedunt & bibunt. Et in veritate tales homines per porcos etiam significātur Mat. 23. vbi dicunt dæmones domino: Si eiicis nos hinc, mitte nos in gregem peccatorum.

De vitio dilationis. Et primo de dilatione conuersionis. CAP. 7.

Sequitur de vitio dilationis, quo vitio multū laborat genus humanū. vnde Seneca: Nemo quicquam habet facti. In futurum enim nostra distulimus. Et nocet hoc vitium multū homini. Vnde versus: Et nocet, & nocuit semper differre paratū. Item: Qui nō est, hodie, cras minus aptus erit. Duæ autem sunt species dilationis, quæ multum nocent hominibus: scilicet dilatio conuersionis, & dilatio confessionis, de quibus modo prosequemur. De prima legitur Ecclesiast. 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitō enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Et eiusdem decimo septimo, Ne demoreris in errore impiorum, & vice simo primo. Fili peccasti, non adicias iterum: sed de pristinis deprecare Dominū, vt tibi dimittantur. Ad eandem dilationem potest referri illud Esaiæ vice simo octauo, Erit eis verbum Domini, Manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum tibi, modicum tibi: vt vadant, & cadant

retro

tretorsum, & conterantur. Verbum Domini multis est occasio
huiusmodi derisionis: multi enim quando admonentur de sua
conuersione, respōdent domino, ad minus facio sic, Manda re-
māda &c. Hoc procurat diabolus, vt dum differunt venire ad
Deum, vadant ad infernum, & cadant retrorsum, id est, impro-
prie moriantur & cōterantur, id est, irrecuperabiliter dāentur.
Ad eandem dilationem pertinet illud verbum Aug. loquentis
ad dominum, Nō erat quod tibi respōderem dicenti mihi, Sur-
ge qui dormis: nisi verba somnolenta & lenta modo, ecce mo-
do, sine paululum. Sed illud modo non habebat modū, & illud
paululum ibat in longum. Item Aug. de eadem dilatione: Dif-
ferebam de die in diem viuere in te, & non differebam in me-
metipso mori. Et illud Seneca: Quid tunc viuere incipiūt, cum
definendum est. Quidam autem desierunt, antequam inciperēt.
Et illud Sophonia 2. Vox cantantis in fenestra, & coruus in su-
perliminari. Dominus stat ad ostium domus peccatoris, & pul-
sat. Vnde Apoc. 3. Ecce ego sto ad ostium, & pulso: si quis au-
dit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum.

¶ De duobus quæ impediunt ne Deus intret ad cor peccatoris.

Et de repromissione eius qui differt conuerti.

Duo verò sunt quæ impediūt ne Dominus intret ad pecca-
torem. ¶ Primū est hoc, q̄ peccator habet oculum ad prospera
& lara, cum potius deberet habere ad tristitia, s. pericula quæ
sibi imminēt. Vnde Eccl. 7. Cor sapientum vbi tristitia est, &
cor stultorū vbi lætitia est. Et ista cogitatio dicitur in predicto
verbo Sophonia 2. Vox cantantis in fenestra. Et impedit ne Do-
minus ad peccatorem intret. Exemplum habemus de hoc in ci-
uitate Ierusalem, quæ oculum habebat ad lara, vnde gaudebat,
cum fletet dominus pro ea. vnde Luc. 19. Videns Iesus ciuitatē,
fletit super eam, dicens: Quia si cognouisses, & tu: & quidem in
hac die tua, quæ ad pacem tibi. ¶ Secundum quod impedit ne
dominus intret ad peccatorem, est procrastinatio. Et ista pro-
crastinatio est velut coruus in superliminari, dicens domino pul-
santi ad ostium, Cras, cras. Prouenit autē ista procrastinatio ex
hoc q̄ peccator repromittit sibi longā vitam. Vnde Ecc. 19. Re-
promissio nequissima multos perdidit. Repromissio qua pecca-
tor sibi repromittit longam vitam, non solum nequam est, sed
etiam nequior, & nequissima. Nequam est ideo, quia sibi v sur-
pat peccator hoc quod proprium Dei est, scilicet de futuro tem-
pore disponere. vnde Actu. 1. Non est vestrum nosse tempora
vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Et Ber. dicit ei
qui

qui de futuro tempore disponendo præsumit: Quid de futuro miser tam temerarie disponere præsumis, tanquam pater tempora & momenta in tua, & nõ magis in sua posuerit potestate? Nequior verò est repromissio ista: quia cum tempus infiniti valoris sibi à Domino datum fatuè expenderit, adhuc tamen præsumit q̄ Deus multum temporis sibi sit daturus. Tali fatuitate laborans qua laboraret ille qui thesaurum magnum sibi à patre deditum ad negociandum fatuè expendisset, & adhuc largè expendere vellet, dicens: Bene possum expendere, pater meus satis adhuc mihi dabit. Cui responderi posset: Verum est: quia ita bene custodisti quæ tibi iam dedit. Tales deberent aduertere hoc q̄ Dominus tempore Noë recidit de tempore pœnitentiæ hominibus promissio, secundum Strabum viginti annos, eo q̄ videbat quòd homines pœnitere nolebant. Si verò Dominus tempus promissum nolentibus pœnitere abstulit: quid faciet de his, quibus nullum tempus promissit? Nequissima verò est repromissio ista: quia talis non tantum tempus sibi datum perdidit, imò etiam in contumeliam ipsius largitoris expendit, & futurum tempus in contumeliam eius expendere disponit. Quis fronte ergo præsumit quòd Deus qui ista nouit, debeat sibi longam vitam dare? Ad hæc dilationem potest etiam referri quod legitur Prouerb. 3. Ne dicas amico tuo, Vade, & cras reuertere, cum statim possis dare.

¶ *De octo qua mouere deberent ad accelerationem conuersionis.*

O C T O verò sunt quæ deberent hominem mouere ad accelerandam conuersionem. ¶ Primū est, mortis incertitudo. Vnde Luc. 12. Estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Et Matt. 19. Veniet dominus serui illius in die qua nõ sperat, & hora qua ignorat. Et iterum Luc. 12. dicitur illi qui dicebat animæ suæ: Anima mea, multa bona habes reposita in annos plurimos, requiesce, comede &c. Stulte, hæc nocte repetent animã tuã à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Et Ecc. 9. Nescit homo finem suum: sed sicut pisces hamo, & sicut aues comprehenduntur laqueo: sic capiuntur homines in tempore malo. Et Seneca. Nescis quo loco te mors expectet: ideo tu eã omni loco expecta. Quum nesciat homo quo loco mors debeat ei occurrere, nesciat homo quo loco eam magis debeat expectare, in omni loco expectanda est. Vnde Seneca. Iuuenes mortẽ habent à tergo: senes ante oculos. Licet illud nõ videatur quòd à tergo est, nihilominus tamen nocere potest, & etiam amplius quàm quod est ante oculos. Sic mors iuuenibus timẽda esset vt senibus, licet illi nõ aduef

aduertant. Et hoc est vnū quod multum deberet homines mouere ad accelerationem cōuersionis, quòd tot homines defuncti sunt qui bene proponebāt se quandoq; facturos pœnitentiā, & p̄occupati morte nō fecerunt, nec de cætero vnquā facient. Nimiū est thesaurus quem fatuus homo tanto discrimini subiicit, dum differt cōuersionem suam. ¶ Secundo debet homines mouere ad accelerationem cōuersionis multiplex bonū quod prouenit inde. De quo bono legitur Thren. 3. Bonū est viro quum portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.

¶ *De octo bonis qua ſequuntur accelerationem cōuersionis.*

O c t o verò bona ſunt quæ ſequuntur ex hac acceleratione.

¶ Primum eſt, quòd bonitas altius & profundius infigitur, eò quòd inuenit ſubiectum magis tenerum. vnde verſus: Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta diu. ¶ Secundum eſt, quòd homini iucundum eſt bene viuere. vnde Sapiēs: Optima forma viuēdi eligēda eſt, quam iucundā reddet aſſuetudo. Ante aſſuetudinem moleſtū eſt equis ambulare, adeo vt oporteat vincula poni in pedibus eorum: poſtquam verò cōſueti fuerint, facile eſt eis. Similiter pueris in principio moleſtū eſt ad diſcere, adeo q; verberibus oporteat eos ad hoc compelli: poſtquam verò conſueuerint, amore literarum patriam ſuam relinquunt, & multas paupertates & moleſtias luſtinent, vt addiſcere poſſint. Sic bene viuere quod primo hominem moleſtat, per aſſuetudinem fit homini iucundum. ¶ Tertium bonum eſt, q; homo ſecurè viuūt. Vnde Senec. Pulchrum eſt ante mortem cōſummare viam, deinde expectare ſecurè reliquā temporis partem. De hac ſecuritate legitur Prou. 15. Secura mens quaſi iuge cōuiuium. ¶ Quartum bonum eſt, quòd homo Deo diutius ſeruit & diutius bene viuūt. Vnde Aug. Quid differs in craſtinum? Longa vita bona erit, ſi ipſa vita ſit. Vtique ſi longa erit, melius bona erit. In veritate quāto habiturus eſ longiorem vitam, tanto amplius deſiderare debes vt bona ſit. Sicut aliquis quāto amplius habet de vino, tātō amplius deſiderare debet vt bonū habeat, & amplius diſplicet ſibi ſi corrūpatur. ¶ Quintum bonum eſt, q; gratius eſt ſeruitium eorum Deo qui cito ad eum cōuertuntur. Illi enim de puro & optimo vitæ ſuæ, & quaſi de flore & vigore Deo offerunt: qui autem tardè volunt cōuerti, quaſi feces Deo reſeruant. Qui timere poſſunt ne de fecibus calicis iræ Domini bibāt: iuxta illud Pſal. Fex eius nō eſt exinanita, bibēt omnes peccatores terræ. Iſti de vita ſua primo offerūt quæ pulchrius eſt & melius in ea diabolo vel mundo, tanquā domino: reliquias

reliquias verò volunt domino offerre, illud scilicet de quo mundus non curat: cum tamen ea optima & electa debeant esse. Vnde Eccle. 13. Fili si habes, benefac tecum, & dignas Deo oblationes offer. Et in libro Numerorù 18. Omnia quæ offertis decimis, & in donario Domini separabitis, optima & electa erunt. De illo qui quod deterius est, Deo offert, dicit Dominus Malac. 1. Offer illud duci tuo si placuerit ei, ac susceperit faciem tuam, dicit dominus exercituum. Et iterum ibidem: Maledictus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino, qui rex magnus est, dicit Dominus exercituum. Præcipue placet Deo seruitium iuuenù. Vnde Dominus Marc. 19. Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos. Et in Nunquam legistis, quia ex ore infantium & lactantium perfecti laudem: ¶ Sextum bonum est, quòd homo moritur certitudine spei de salute sua. Econtrario incertus moritur, qui in fine pœnitet. Vnde August. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere pœnitentiã, & accipit, & hinc vadit, fateor vobis non ei negamus quod perit, sed non præsumimus. Pœnitentiã dare possumus, securitatem verò non. Non dico damnabitur, sed nec dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? Age pœnitentiã, dum sanus es. Si sic agis, ego dico tibi quod securus: quia pœnitentiã egisti eo tempore quò peccare potuisti. Si vis agere pœnitentiã quando peccare nò potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Itē Aug. Duæ res sunt, aut ignoscitur, aut non ignoscitur: quid horum futurum sit tibi, nescio: tene certum, & dimitte incertum. ¶ Septimum bonum est, quòd ignis purgatorij euitatur. Licet ille qui tardè conuertitur, saluetur: sic tamen saluus erit quasi per ignem. 1. ad Corint. 3. ¶ Octauum bonum est, quòd maius præmii recipit. Habet enim Deus vnde melius remuneret eos qui sibi diutius seruiuerunt. Et licet saluetur qui tardè conuertitur, si verè, sicut ille qui cito conuertitur: tamen in domo patris cælestis mansiones multæ sunt.

¶ De periculo mala consuetudinis.

TERTIO deberet homines mouere ad accelerationem conuersationis magnum periculum mala consuetudinis. Quod periculum manifestari potest ex diuersis testimoniis scripturarum quæ subiungentur. Legitur Job 20. Ossa eius implentur vitis adolescentiæ eius, & cū eo in puluere dormient. Vitia adolescentiæ si homo in his perseueret, sunt similia guttæ quæ ossa subintrat quæ vix curatur. vnde talia vitia non relinquunt hominem dum viuit. vnde Prouerb. 22. Prouerbiũ est, Adolescens iuxta

trupit

viam sua
historia
moribus
us fuerat
lem suam
te, cum
suetudo
expellas
suetudini
consuetud
ma nega
mento n
minem. I
lerum: &
etiam pe
to legit
peccato
foret. La
& pedes
spiritual
suetudin
quæ deb
pere. Vn
corrupt
minabi
tur sal
ti sunt:
ribus,
bet vel
lam con
fremui
moles
consuet
rus os
tempe
super n
in con
peccat
tutem
bet tal
operat
viam

viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Vnde narrat
 historia Græcorum, quod Alexander Magnus carere non potuit
 moribus & incessu Leonidis pædagogi sui, & vitiis quibus par-
 uus fuerat infectus. Et Ierem. 13. Si mutare potest Æthiops pel-
 lem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis beneface-
 re, cum didiceritis malum. A medicis etiam dicitur quod con-
 suetudo sit altera natura. De natura autem dictum est, Naturam
 expellas furca tamen usque recurret. Et secundum Aug. Dum con-
 suetudini non resistitur, fit necessitas. Quantum sit periculum malæ
 consuetudinis, ostendit nobis gl. super Matt. 26. ubi Petrus in pri-
 ma negatione dicit, Nescio quid dicis. In secunda cum iura-
 mento negat. In tertia detestatur, & iurat quod non nouerit ho-
 minem. Perseuerare in peccato, ut dicit gl. dat incrementum sce-
 lerum: & qui minima spernit, cadit in maiora. Ad ostendendum
 etiam pericula malæ consuetudinis, valere possunt quæ de Laza-
 ro leguntur Io. 11. Lazarus enim figuram tenet eorum qui sunt in
 peccato malæ consuetudinis: de quo dicit Martha, Domine, iam
 factus est lapis etiam ei erat superpositus. Ligatus etiam erat manus
 & pedes institis, & facies eius erat velata sudario. Et ista quatuor
 spiritualiter reperiuntur in homine, qui est in peccato malæ con-
 suetudinis. Natura enim ipsi quasi corrupta est, adeo ut ei sapiat
 quæ debuerunt ei desipere, & ea despiciat quæ debuerunt ei sa-
 pere. Vnde facti sunt coram Deo & angelis eius, sicut corpora
 corrupta hominibus factent. Vnde in Psal. Corrupti sunt, & at-
 minabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Nimis tardè adhibe-
 tur sal vel myrrha penitentiæ hominibus, qui in peccatis consue-
 ti sunt: sicut carnes tardè sale condiuntur, quæ iam scaturiunt ver-
 mibus. ¶ Homo etiam qui est in peccato malæ consuetudinis ha-
 bet velut magnum lapidem supra seipsum positum, si ipsam ma-
 lam consuetudinem. Vnde super Ioan. 11. dicit glo. quod Dominus
 fremuit, lachrymatus est, & clemavit: quia difficile surgit quem
 moles malæ consuetudinis premit. Homo qui in peccato malæ
 consuetudinis est, similis est illi qui in puteum cecidit: super cu-
 ius os magnus lapis est positus. vnde in Psal. Non me demergat
 tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque virgeat
 super me puteus os suum. Tempestas aquæ hominem demergit
 in consensu peccati mortalis. Profundum absorbet quem peccatum
 peccato additur. Puteus virget os suum, quando homo in serui-
 tutem malæ consuetudinis redigitur. Manus verò & pedes ha-
 bet talis ligatos institis, propter magnam difficultatē ad bene
 operandum quæ in eo est. Vnde Aug. Ligatus eram, non ferro alie-
 no,

no, sed mea ferrea voluntate. Faciem etiã habet velatã sudario, quia ex hoc q̄ diu in tenebris peccatorũ fuit, spirituale visum amisit. Homo peccatis assuetus, est velut equus effrenis qui est in cursu, nec de facili potest retineri: vnde Iere. 8. Nullus est qui pœnitentiã agat super peccato suo, dicens: Quid feci? sed omnes cõuersi sunt ad cursum suũ, quasi equus impetu vadens ad præliũ. In quanto periculo sit talis homo, ostẽditur Psal. 34. Via illorũ tenebrã & lubricum: & angelus Domini persequens eos. Mirũ est si non cadat, qui per viam tenebrosã & precipitem & lubricã vadit, & incessanter impellitur à forti tẽtatore, cum ipse sit debilis. Verẽ potest dicere illud, Domine, vim patior. Et trahi videtur ab ipsa cõsuetudine ad interitũ: vnde Pro. 24. Et qui trahuntur ad interitũ, liberare ne cesses. Peccatũ ante cõsuetudinẽ est vt funiculus, imò vt filum stupeũ respectu tãtus, in quo est post cõsuetudinẽ. vnde Esa. 5. Vã qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrũ peccatum. Peccatũ cõsuetudinis est velut vinculũ plaustrũ, quod decẽ boues, id est, decẽ prædicatores, vix rumpere possunt. Vnde dicitur gl. super illum locũ, Merito iniquitas in funiculis vanitatis trahitur: quia peccata peccatis cõnectuntur, & inania sunt vt fila aranearũ. Sed si exire volumus, rãquam vinculis solidissimis tenemur. Peccatũ etiã cõsuetudinis est velut languor inueteratus, qui difficile curatur. vnde Ecc. 10. Languor prolixior grauat medicũ, sed breuem languorẽ præcidit medicus. Item Eccl. 18. Ante languorem adhibe medicinã. Et Sen. Minus negotij haberet medicus, si ad recens vulnus aut vitium adhiberetur: sequeretur teneri & rudes recta monstrantem. Nemo difficulter ad naturam reducitur, nisi qui ab illa defecerit. & Mat. 9. legitur, quod discipuli non potuerunt expellere malignum spiritum à quodã in quo fuerat ab infantia. & Basilius Magnus dicit, q̄ sicut nõ potest aliquis dediscere maternã linguã: sic vix longã peccati cõsuetudinẽ. Tanta est vis cõsuetudinis, vt quod homo cõsuevit facere vigilans, quandoque faciat dormiẽs: & quod cõsuevit facere viuens, interdũ faciat moriẽs: vn de refertur de quodã medico, cui debebantur *xiiij.* libræ ad tres annos soluendæ, & quum laboraret in extremis, & admoneretur, vt confiteretur, & Eucharistiã sumeret, nihil aliud ab eo poterãt extrahere nisi *xiii.* libras ad tres annos soluendas. Et sic loquens expirauit.

¶ De conuersione dilata. Et de *x. i.* que faciunt ad hoc quod conuersione dilata sit difficilior.

QVARTO deberet mouere homines ad accelerationẽ cõuersionis,

hinc hoc quod conuersio dilata difficilior est, accelerata vero facilior. Vnde Beda super Lucam: Diabolus quanto diutius possidet, tanto difficilior dimittit. Et iterum: Quanto citius, tanto facilius diabolus a domino euitatur. Sicut optimus modus occidendi serpente materialis est per contritionem capitis: sic optimus modus vincendi serpente infernalis est per contritionem capitis ipsius. Tunc caput eius conteritur, cum in principio confictus ipse deuincitur. Vnde Dominus dicit ad serpente de muliere, Ipsa conteret caput tuum: & Hieronymus Luctuosus est antiquus serpens, & nisi capite teneatur, statim illabatur: & Eccl. 25. Non est caput nequius super caput colubri: & Cant. 2. Iubet Dominus capi vulpeculas: & 1. Reg. 17. legitur David percussisse Goliath in fronte, & sic eum interfecisse. In fronte diabolum percutit, qui in principio vitae suae eum deuincit. Sed velut in calcaneo vult eum percutere, qui in fine vitae suae querit eum vincere. Pharaon autem populum Iudaeorum in morte primogenitorum dimisit: ut legitur Exo. 2. per alias plagas non dimisit eum: nec diabolus populum Christianum perfecte dimittet. donec ecclesia studeat correctioni paruulorum, & laboret ad interficiendum peccata, dum recerta sunt.

¶ Duodecim vero sunt quae faciunt ad hoc, quod conuersio dilata sit difficilior.

PRIMUM est induratio. Puerilis enim aetas tenera est, & susceptibilis impressionis: senilis vero dura est. Vnde Eccl. 30. Curua ceruicem filij tui in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & ne credat tibi. Virgula dum tenera est, potest ad rectitudinem adduci, si curua est. Trabe vero postquam desiccata est, si curua sit, impossibile est ad rectitudinem reduci. Sic paruuli corrigi possent, si diligentia debita adhiberetur. De senibus vero in malitia sua induratis non multum sperandum est. Omnis malus animus priusquam indurescat, malitia eius molliri potest: sed postquam indurauerit, desperandum: id est, non multum sperandum. ¶ Secundum faciens ad difficultatem conuersionis est hoc, quod contrarium gratiae Dei iam occupauit hominem: ideo Dei gratia difficilior in eo recipitur, sicut materia quae habet aquam difficilior accipit ignem, quia ignis inuenit ibi quod sibi repugnet, sicut est manifestum in caedela madefacta. De facili capitur castrum in quo nullus repugnat, & de facili vestis recta formam suscipit, quae nondum prauam suscepit. In paruulis vitia nondum sunt: vel si sunt, parua sunt. Ideo de facili possunt extirpari. Ideo dicitur in Psal. Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram. ¶ Tertio facit ad hanc difficultatem hoc, quod ille qui diu distulit conuerti dissipauit in se bona naturae. Virtu-

res enim naturales quas habebat in pueritia, amisit: scilicet
 virginitatē, innocentiam, humilitatē. Propter quas virtutes di-
 cit Dñs, Matt. 19. Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibe-
 re. Talium enim est regna calorū, scilicet illorū qui habent
 per gratiā, ea quae habent paruuli per naturam. Facilius est ali-
 quem ditari quantū ad diuitias huius seculi, qui habet multa
 bona sibi dimissa à patribus, quā illū qui bona paternā iā cō-
 sumpsit. Sic paruulus qui bona naturę habet, facilius ditari po-
 test diuitiis spiritualibus, quā ille qui peccando bona naturę
 cōsumpsit. ¶ Quarto facit ad difficultatem hęc hoc, qđ ille qui
 differt conuerti, habet vas minus idoneū, cui Dñs libenter in-
 fundat balsamū gratiæ suę. Verisimile enim est, qđ vas cordis
 quod diutius immunditiam peccati continuit, ad gratiā susci-
 piendā minus sit idoneum, Nullus libenter infundit balsamum
 vasi quod diu continuit lutū, ¶ Quinto facit ad difficultatē istā
 hoc, qđ quanto aliquis diutius in peccato manet, tanto amplius
 oneratur peccatis: quia peccatum quod per penitentiam nō di-
 luitur, suo pondere ad aliud trahet. Vnde onus & penę, & cul-
 pę crescit in peccatore: & ideo minus semper potest surgere a
 peccato, præcipue cū ipse semper debilior fiat. Et hoc est vñ
 vnde multū apparet, quā stulti sunt illi qui differunt conuerti.
 Ille enim qui nō potest leuare onus peccatorum quādo minus
 est, quomodo leuabit illud quādo maius erit? Vnde legitur in
 Vitis patrū, qđ beatus Arsenius, qui habitauit in eremo Scythie,
 talē vidit visionē. Venit ad eū vox, dicēs: Grede, & ostendam
 tibi opera hominū: & egressus vidit Æthiopē nigrum cū secuti
 cadentē ligna, & facientē grandē sarcinā, & tētabat leuare eā, &
 præ magnitudine non poterat: & iterum cadebat alia ligna, &
 addebat sarcinā. Exposuit ergo ei hanc visionē dicens: Qui ca-
 debat ligna, & adhuc super sarcinā addebat, homo est, qui est
 oneratus multis peccatis, & semp addit alia peccata, quū oportet
 ea deponere & demere. Tali fatuitate laborat qđ differt age-
 re penitentiam vsqđ ad senectutē, quasi laboraret ille qui habet
 quatuor iumenta & onera eis sufficientia, & imponderet onera
 quatuor iumentorū debiliori ex illis. Sic homines senio quod
 est debilissima pars vitę hominis, totū onus vitę volūt impo-
 nere. ¶ Sexto facit ad difficultatē cōuersionis hoc, qđ quāto ali-
 quis in peccato diutius moratur, tātō amplius à Deo elongatur.
 Non est verisimile, qđ ille qui nō cessat se elongare à Deo, per
 x. annos posset de facili in octo vel quindecim diebus in quibus
 durat infirmitas, à Deum redire. Licet hoc possit accidere,
 & ita

& interdum accidat quādo ventus Spiritus sancti placuerit afflare alicui. Sed raro accidit. ideo scriptū est: Qui elongant se à te, peribunt. Et Esa. 55. Inuocate eum, dum prope est. Solet dici quāntū est à sancto Dionysio vsq; ad urbē Parisiensem, quāntū ob urbē Parisiensi vsq; ad sanctū Dionysū. Sic qui lōgo tempore se à Deo elongauit, nō nisi lōgo tempore ad Deum redit, nisi Deus valde magnā gratiam ei facere voluerit. ¶ Septimo facit ad difficultatē cōuersionis hoc, quod homo circa mortē multa habet impedimēta: scilicet infirmitatē & solitudinem de dispositione domus suae, quae nō permittit hominem cogitare de anima sua. Vnde Hiero. Dum infirmitate opprimeris, nihil aliud potes cogitare, quā sentis. & Aug. Mors vrget, peccata terrent, vxor & filij quos amauit ad se vocat. ¶ Octauo difficile cōuertitur talis: quia iustū est, vt à Deo cōtemnatur mortuus ille qui eum contempsit viuens. Vnde Esa. 33. Vx qui spernis, nōnne & ipse sperneris? & Ioā Chrysosto. Hac animaduersione percutitur impius, vt moriēs obliuiscatur sui, qui dum uiuēt oblitus est Dei. ¶ Nonō difficile conuertitur homo, qui differt cōuerti vsque ad mortem: quia tunc magis diabolus impugnat hominē sciens, quia si tunc hominē amiserit, de cetero eum nō recuperabit. Vnde Gen. 3. dicitur serpenti: Tū insidiaberis calcaneo eius. In calcaneo, qui est extrema pars hominis, intelligitur finis vitæ, cui diabolus maximē insidiatur. Tūc enim summū studium & laborem apponit, vt hominem deuincat. Interdū xx. annis prouidet diabolus ante mortem, vnde hominem in morte detineat. Faciet enim hominem aliquid iniuste acquirere, quod in morte non vult restituere. Vnde magna est fatuitas eorum qui ita præsument, quod in morte cōuertantur, & quod tunc diabolum deuincāt, quando ipse melius præparatus est ad prælium. Similes videntur esse illi qui ludens ad schachos & parum de ludo sciēs cogitaret apud se, ego permittam mihi familiam a ferri, deinde in fine mactabo illum cum quo ludo in angulo, cum tamen sciret illum cum quo ludit peritissimum esse lusorem. Velut imperitus lusor est peccator, qui semper in tentationibus succumbit, qui familiā virtutū amisit. Velut peritissimus lusor est diabolus, qui ab initio mūdi exercitatus est in ludo tentationum. Qua præsumptione ergo confidit peccator, quod in angulo debeat eū mactare, idem in fine vitæ suae vincere, præcipue cum sine Deo nihil possit facere, & Dei auxilio adeo indignū se fecerit, vt non solum non sit dignus à Deo adiuari, sed irrideri. Vnde Prou. 1. Vocauit, & reuultis, & subiūgi-

tur: Ego quoq; in interitu vestro ridebo. ¶ Decimum faciens ad hoc, q; ille cum difficultate conuertatur qui consuevit peccare, est amaritudo quam inuenit cum attētat bonū operati: ex diuturna enim infirmitate in qua fuit, amaritudinē inuenit, vbi debuit inuenire dulcedinē. Vnde Aug. Palato ægro pœna est panis, qui sano est suauis. Et oculis ægris odiosa est lux, quæ sanis est amabilis. Inuenta autē amaritudine in bono opere quod attemptat, statim dimittit illud peccator ad modum simiæ, quæ gustata exteriori amaritudine nucis, tã citò eam proiicit, & ideo ad dulcedinē nuclei nō puenit. Sic peccator ad dulcedinē pramij vel spiritaliū cōsolationū non peruenit, q̄a dimittit bene operari, quādo inuenit aliquā difficultatē in bono opere. Amaritudo ista significata est per amaritudinē illarū aquarū quas inuenerunt filij Israël de Ægypto reuertētes, vt legitur Exo. 15. quæ dulcoratæ fuerunt, cū lignū misissent in eas. in quo ligno significata est memoria Dominicæ crucis, quæ valet ad dulcorandū pœnitētibus amaritudinē quā sustinet: iuxta illud Greg. Si passio Dñi ad memoriā reuocetur, nihil ad eò durū quod nō æquo animo toleretur. Propter difficultatē quā habet aliquis in bono opere post peccatū, dictū est Heuæ postquā peccauerat, Gen 3. In dolore paries. ¶ Undecimū faciens ad difficultatē cōuersionis est tristitia quā inuenit peccator, quādo cogitat se separari à vita in qua diu fuit. Et hæc est causā quare ista memoria mortis amara est diuitibus, quia non possunt sustinere etiā quod cogitēt, se separari à diuitiis quas amauerunt. Vnde Eccl. 41. O mors, quā amara est memoria tua homini iniusto, & pacē habēt in substantiis suis. ¶ Duodecimū faciens ad difficultatem cōuersionis, est quidā magnus timor, qui est in peccatore de inexperiētia bonæ vitæ: quia omnis peccator ad modū Cain habet caput tremulū, trepidans vbi timendū non esset. Credit enim q; mori debeat, si Deo seruiat: iuxta illud Prouer. 22. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.

¶ Quod ille qui differt conuerti sit iniquus in Deum.

QVINTO debet mouere hominē ad accelerationē cōuersionis hoc, q; ille qui differt cōuerti, iniquus est in Deū, in angelū, in seipsum, in proximū, & etiam in inferiores creaturas. ¶ In Deū sex modis iniquē agit. ¶ Primo, quia quasi apponit fel in escam eius: iuxta illud Psal. Dederunt in escā meā fel. Velut esca Domini est bonum opus: quia in eo Dñs delectatur: iuxta illud Can. 2. Qui pascitur inter lilia: id est, inter mūda opera. Esca ergo Domini apponit fel, qui bonis operibus quæ agit amaritudinem

dinem peccati admiscet. Valde peruersus esset coquus alicuius
 principis, si in esca Dñi sui absynthiū poneret. ¶ Secūdo iniquē
 agit in Deum, quia illud affert ante oculos eius quod maxime
 Deo displicet: scilicet peccatū. Quod peccatū maxime displicet
 Deo, ostēsum est in principio tractat⁹. ¶ Tertio iniquē agit
 in Deū: quia cōtemnit eum se misericorditer vocantē, & aeter-
 no regno volentē pacē eius emere, cū ipse meruit mortē aeter-
 nam. Vnde Esa. 31. Audiēt aures tuæ verbū post tergū monentis,
 scilicet Dñi. Et ad Rom. 2. An diuitias bonitatis Dei, & patien-
 tiae, & lōganimitatis cōtēnis? Greg. Debemus Dei misericordiā
 salē erubescere: si nolum⁹ eius iustitiā formidare, qui rāto am-
 pliori improbitate cōtēnitur, quāto cōtēptus vocare non dedi-
 gnatur. ¶ Quarto iniquē agit in Deū: quia Deū qui eū expectat
 vt pius pater, quātū in se est affligit tarditate sua. Ad quod pos-
 sumus referre illud Tob. 9. Scis quoniā dies cōputat pater me⁹,
 & si tardauero vna die plus, cōtristabitur anima ei⁹: verba sunt
 minoris Tobiae ad angelū. ¶ Quinto iniquē agit in Deum: quia
 deteriorē partē vitæ suæ Deo reseruat, meliorē partem diabolo
 immolās. ¶ Sexto iniquē agit in Deū: quia ex misericordiā Dei
 iram sibi prouocat: & ex hoc vnde debuit sumere occasionem
 Dño seruēdi, sumit occasionē Deū impugnādi. Ex eo enim q̄
 sperat, q̄ Deus eū misericorditer debeat expectare, pponit diu-
 tius eū offendere. Vnde Apost. ad Rom. 2. Ignorans quoniā bo-
 nitas Dei ad pœnitentiā te adduxit: secundū autē duritiā tuā, &
 cor impœnitens, thēslaurizas tibi irā in die iræ, & reuelationis
 iusti iudicij Dei. Talis de bonitate Domini malitiam colligit.

¶ *Quomodo differens cōuertit sit iniquus in angelum.*

In angelū etiā peccat tripliciter. ¶ Primo, quia quantū in se
 est eum affligit, in expectatione gaudij de cōuersione ipsius, vt
 dicitur Prou. 13. Spes enim quæ differtur, affligit animā. De gau-
 dio verō, legitur Luc. 15. Gaudiū est angelis Dei super vno pec-
 catore pœnitentiā agente, &c. ¶ Secundo, quia frustratur an-
 gelus fructu laboris sui, cū peccator cui deputatus est ad cu-
 stodiam ad eius admonitiōem se non corrigit. ¶ Tertio verō
 quia angelo sibi deputato reuerentiā debitam non exhibet,
 dum ante eum abominationes suas committere non veretur,
 vel in ipsis iam cōmissis manere. Cōtra quod dixit Bern. Quo-
 uis angulo, quouis diuersorio reuerentiā habe angelo tuo. Nec
 audeas illo prasente facere, quod me vidente non auderis.

¶ *Quomodo differens cōuertit sit iniquus in seipsum.*

INIQUUS etiā agit in seipsum, dū se potius vult habere ma-

lum quàm bonum, infirmum quàm sanum, mortuū quàm viuū, seruū pessimum quàm liberum, in statu latronis quàm in statu regis, nihil habentem quàm omnium bonorum ecclesie participem, inutilem quàm multum valentem. Quod ille qui differt conuerti potius amet se malum quàm bonum, manifestum est ex hoc, quod nullis admonitionibus malitiam vult relinquere, & bonitatem recipere, in quo seipsum viliores habet omnibus rebus suis. Omnes enim res suas potius vult habere bonas quàm malas. Vnde Augustinus dicit ei qui talis est, Bona vis habere, & malus vis esse. Quod talis malit se infirmum quàm sanum, patet ex hoc, quod peccatum mortale infirmitas est ad mortem. Quod etiam potius se amet mortuū quàm viuū, patet ex hoc verbo Augustini prius posito: Differere, inquit, viuere in te, & non differere in memetipso mori. Quod etiam talis potius se amet seruū quàm liberū, patet ex hoc, quod peccatum est pessima seruitus. Vnde qui facit peccatum, est seruus peccati. Ber. An non seruus cui dominatur iniquitas? Ita, & maxime nisi indignius forte iudices hominē tibi quàm vitium dominari. In statu etiam latronis plus se amat quàm in statu regis: quia qui est in peccato mortali, ad modum latronis ad iudicatus est patibulo inferni: qui verò est in statu gratie, ad regnum aeternum inunctus est. Itē qui est in mortali, nihil habet, imò etiam nihil est: iuxta illud 1. ad Cor. 13. Si habuerò omnē fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Qui verò est in statu gratie, particeps est omnium bonorum ecclesie: vnde Dauid: Particeps sum ego omnium timentium te. Itē qui in mortali est, inutilis est. Vnde Psal. Omnes declinauerunt, simul &c. Qui verò in statu gratie est, multi valoris est. Vnde Eccl. 16. Melior est timens Deum, quàm mille filij impij.

¶ *Quod differens conuerti sit iniquus in proximum.*

IN proximum etiam iniquè agit qui differt conuerti, tripliciter. ¶ Primo, quia corrumpit eum suo malo exemplo. vnde Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus &c. dicitur aliquis peccare in eum quo sciens peccat: quia eum suo malo exemplo corrumpit. ¶ Secundo, peccat talis in proximum quia debito auxilio eum defraudat. Cum deberet eum iuuare in pugna contra diabolum, ipse potius nocet ei. Magna iniquitas est socium suum in bello deserere, & ad partem inimicorum se vertere. Eccl. 4. Melius est duos esse simul quàm vnum. Habent enim emolumentum societatis suae. Si vnus ceciderit, ab altero fulciatur. ¶ Tertio, iniquè agit in proximum quia peccato ipsius saepe punitur proximus. vnde legitur Iosue 7. quod propter peccatum Achis populus Israel punitus sit. Terga enim

verre

verterunt hostibus suis, & xxxvj. ex eis corruerunt.

¶ *Quomodo differens conuerti sit iniquus in inferiores creaturas.*

In creaturas irrationabiles peccat ille qui differit conuerti, quia propter peccatum hominis creatura irrationabiles quodammodo puniuntur. Vnde possent conqueri de homine in die iudicij. Sol possit dicere. Ego propter hominis peccatum claritate mea amisi. Irrationabilia enim animalia possent dicere si facundia haberet loquendi, Nos propter ipsum in diluio periuimus. Terra etiam possit dicere. Ego propter ipsum maledicta fui, & spinas & tribulos gerinaui. ¶ Sexto deberet mouere homines ad accelerationem conuersionis hoc, quod difficile est aliquem vere conuerti. Vnde Gregorius: Plures inueni innocentia baptismale seruasse, quam vera poenitentia egisse. Propter hanc difficultatem secutum est, ut homo cito conuertatur, & frequenter doleat de peccatis suis, & frequenter confiteatur illa, si forte vna inter multas confessiones inueniatur placens Deo. Non enim prima vice qua homo citharizat vel viellat, bene scit citharizare vel viellare, ut idoneus sit coram rege opus illud exercere, & dignus sit stipendio: Ita nec prima vice qua aliquis confitetur, interdum bene confitetur: imo pauci sunt qui non faciant sibi perizomata, ut leguntur fecisse parietes no. 11. Gen. 3. Excusant enim homines peccata sua. Ideo dicitur ad animam peccatricem, Ela. 23. Sume citharam, circui ciuitatem meretricis obliuioni tradita: bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. Cithara ista confessio est, qua sumpta, circumeunda est ciuitas animae, ut homo omnia peccata sua confiteatur. Et oportet bene cantare, quia confitendo coram rege caelesti cantatur. Et cantus ille, si homo bene cantet, caelesti regno remuneratur.

¶ *Quod peccator sit in periculoso statu.*

SEPTIMO deberet mouere hominem ad accelerationem conuersionis hoc, quod status peccatoris est valde periculosus. Vnde Gene. legitur quaesiuisse dominum ab Adā cum peccasset, ubi esset: ad significandum quod consideratio periculosi status in quo est peccator, possit & debeat mouere eum ad deserendum peccatum. ¶ In quanto autem periculo sit peccator, ostendi potest multipliciter. ¶ Primo, ex hoc, quod iustitia Dei tenet gladium euaginatū super caput eius, qui secet eum mediū, animā a corpore separando, & meliorem partem, scilicet animam, in igne inferni ponat. Sed misericordia Dei gladium illum aliquantulum detinet, si forte peccator poenitentiam agere velit. Ad gladium istum possumus referre quod legitur Iob 19. Fugite a facie gladii: quia ultor iniquitatum gladius, & scitote esse iudicium. Ad idem potest

referri quod legitur Ioannis 3. Qui incredulus est filio, non videbit vitam: sed ira Dei manet super eum. Hæc ira velut gladius manet super caput peccatoris. In statu etiam periculoso est peccator, quia est in terra inimicorum suorum. Vnde Baruch. 3. Quid est Israël, quod in terra inimicorum suorum morari periculosum est: ex quo sciunt inimici eius esse ibi esse, & sunt fortiores eo. Itē in periculo est peccator: quia ex solo pariete vitreo hostes eius prohibentur ne habeant in manu sua. Paries iste corpus est: post istum parietem stat diabolus malis hominibus: sicut Deus in Cantic. dicitur post parietem istum stare quo ad bonos. Paries iste de facili dissipatur: Vnde non est necesse erigi magnas machinas ad eius destructionē. Vnus enim paruus lapis manualis ad eum destruendum sufficit. Vnde minus est quomodo peccator securus est qui capitales inimicos habet ad eum potentes, sicut sunt demones, & est in castro ita debili. Itē in magno periculo est peccator, quia ad mortem vadit. Vnde Ecclē. 21. Via peccatorum complanata est lapidibus, & in fine eorum inferi & tenebræ & pœnæ. Debet ergo peccator cogitare vias suas quò tendat, & cōuerrere pedes suos. iuxta illud Psalmistæ: Cogitavi vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. In magno etiam periculo est peccator, quia quodammodo ad portam inferni est: iuxta illud, Appropinquauerūt vsque ad portas mortis. Portæ mortis vel inferni sunt peccata mortalia. Sic enim vocantur Matthæi 16. vbi dicitur, Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ad portam inferni dicitur esse qui in peccato est mortali: quia inter ipsum & infernum nihil est mediū nisi transitus corporis. Si enim anima à corpore separatur, quasi in puncto infernū intrat, vnde Iob 21. Ducūt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

¶ *De magna stultitia differentium conuerti.*

OCTAVO & vltimo deberet homines mouere ad accelerationem cōuersionis magna stultitia, quæ ostenditur esse in dilatione cōuersionis. Pater autē hæc stultitia sic. Manifestè fatuus esset qui in vitulo caudā quæreret equinam, cum talis cauda nō sit de vitulo. Simili fatuitate videtur laborare, qui malam vitam vult ducere, & bonā mortem habere. Cauda enim ista non est de hoc vitulo. Talis erat Balaam, qui dicebat Nume. 23. Morietur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horū similia. Ille qui vsque ad mortem differt conuerti, per totam vitam suam parat mansionem in inferno, cum tamen nullo modo ibi manere velit sed in paradiso. Item seminat maledictionem, &

tamen

tamen vult metere æternā benedictionem, non aduertens illud Apostoli, ad Gal. 6. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. & illud Pro. 25. Quod in iuuentute tua nō cōgregasti, quomodo inuenies in senectute? Item talis vult colligere de spinis vvas, & de tribulis ficus quærit enim bonum finem in vita spinis peccatorum plena.

¶ *Octo casus in quibus fatua est dilatio.*

Et notandum est quod octo casus sunt in quibus fatua solet reputari dilatio, qui omnes satis cōcordant proposito. ¶ Primus casus est, quādo aliquis aggressurus est iter. Ibi enim solet fatua esse dilatio. Sic cū cōuersio quædā inchoatio sit vitæ quæ ducit in cælū, fatuū est differre eam, & hoc multis de causis. Primo, quia breue est tēpus: iuxta illud Iob 13. Breues dies hominis sunt. Secundo, quia longa est via. vnde 3. Regū 19. dictū est Elie. Surge, comede, grādis enim tibi restat via. Tertio, à magnis expectamur. Curia enim cælestis nos expectat. Quarto, quia ad magna expectamur scilicet ad regnū. vnde Matthæi 25. Venite benedicti Patris mei, percipite regnū &c. Quinto, propter impedimēta quæ in via possunt accidere. Potest enim locus pœnitentiæ auferri, dum homo nimis differt cōuerti. vnde ad Heb. 12. dicitur de Esau, q̄ nō inuenit pœnitentiæ locū, quanquā cū lacrymis inquisisset eū. Sexto, ne fortè ianua clausa inueniatur: secundum quod legitur de fatuis virginibus Matt. 25. Septimo, quia quādo aliquis tardè inchoat dietam suā, oportet eū amplius laborare, & in tēpore minus idoneo labori. Sic necessariū esset illis, qui vsq; ad senectutē differūt cōuerti, vt tunc amplius laborarēt: & illa ætas minus est idonea labori pœnitentiæ. Sene. Faciamus quā in itinere fieri solet: qui tardius exierūt, velocitate morā compensant. Et vt vno verbo dicā, omne bonū illi deficit, qui de nocte ad hospitium venit. Satis malū hospitium habebit, cuius hospitium infernus erit. In hoc autē hospicio hoc præcipuè timēdū est, q̄ de cætero mutari nō potest. Malū etiā hospitium habebit, qui in igne purgatorij hospirabitur. ¶ Secūdo, fatua est dilatio in rerum repetitione, propter periculū præscriptionis: quādo enim aliquis rem aliquam diu possidet, ratione diuturnæ possessionis vult postea detinere eam. Sic diabolus quāto diutius hominem possidet, tanto difficilius dimittit: vt dicit Beda. ¶ Tertius casus est, si quis in locum immundū cecit, fatuus est si volūtariè inde differt exire. Nulla enim immūditia est maior quā immūditia peccati. Quod patet ex hoc, q̄ luciferum, quō nulla creatura pulchrior erat, vnica macula peccati ad eō deturpauit, vt absque horrore ab homine cōspici non possit. Quarta ergo fatuitas est,

quod homo de peccato differat exire? Mira infania, si asinus a cuius in lutum ceciderit, tam citò vult eum extrahere. Si vero ipsemet in peccato ceciderit, non curat exire inde. Vnde Bernardus: Cadit asina, & est qui subleuet: perit anima, & nō est qui cogitet. Et dominus Luca 2. Cuius vestrum asinus aut bos in preceum cādit, & non continuo extrahit illum die sabbatū? Quis fatuus casus in quo fatua est dilatio, est quando aliquid magnū alicui offertur, & ille differit recipere, cum ex dilatione possit impedimentū interuenire. Valde fatuus esset ille cui rex Franciæ vellet ciuitatem Parisiensem dare, si differret eā recipere. Citò enim posset rex consiliū suum mutare: Sic valde fatuus est ille, qui Deus vult inūgere vnctione gratiæ suæ ad regnum cęlestē, si differat vnctionē illam recipere, cum ipse sciat q̄ diabolus posse suo conabitur impedire eam. ¶ Quinto, fatua est dilatio in preparatione eorum quæ scit homo sibi fore necessaria, si scit qua hora, & præcipue quādo illa non possunt in breui preparari. Verbi gratia: Si quis transire debet, & incertus est qua hora nauis à litore debeat discedere, fatuus est si ea quæ necessaria sunt, differat præparare. Sic cum sine charitate quaestus est nuptialis, nemo possit in paradysum intrare, & incertus qua hora debeat homo de vita illa discedere, fatuus est, qui differat eam sibi præparare. Si enim tunc quādo mors vrget, præparat lanā, & linū, & nere incipiat, & ordiri, & texere, forsitan ad tempus præparata nō erit. Et frequenter euenit illud q̄ ille qui creditur cum charitate discedere, discedit cum sacco seruilis mortis, cum qua aulam cęlestis regis nō poterit intrare. vnde legitur Esther 4. quod non erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. ¶ Sexto fatua est dilatio in rebus illis quarum tempus & opportunitas transit, vt in transportatione plantarū, in vnctione virgarū, edomatione animalium, instructione puerorum, curatione infirmarū, resistentia hostium, lotionē vestium, lincione carniū, informatione vestium. Fatuus esset qui transplantare vellet arbores iam inueteratas, vel dirigere trabes magnas iam desiccatas. Virgæ teneræ transplantari solent & diriguntur. Sic homines dum in tenera sunt ætate, transplantari possunt in hortum ecclesiæ, & ad rectitudinē vitæ reduci. In senectute vero id valdè difficile est. Vnde Eccle. 3. Est tempus plantandi, & tempus euellendi quod plantatum est. Fatuus etiam esset qui diceret, Nolo equum meum assuefacere ambulationi, donec inuenierit, & donec in foueam me præcipitauerit, & mihi collum fregerit. Sic fatuus est qui corpus suum non vult domare peccati

penitentiam, donec in foueam peccati spiritum precipitauerit, & quasi frigerit ei collum, dando ei occasionem mortalis peccati. Equus inueteratus non assuescit ambulationi: nec vetus canis vinculo; nec vetusta pellis tenet fururam. Tardè adhibetur medicina infirmitati, cum ex diuturnitate incurabilis facta fuerit. Tardè etiam abluuntur vestes, cum ex diuturnis sordibus etiam computruerunt. Fatuus esset qui haberet vas aureum, & balsamum sibi oblatum in eo ponere nolleret, donec lutum multis annis in eo tenuisset: sic fatuus est qui in se gratiam Dei in pueritia non vult recipere: sed vult usque ad senectutem vas esse peccati & immunditiæ. Tardè etiam resistitur hostibus, quando iam totum occupauerunt. Tardè sal adhibetur carnibus, quando iam securiunt vermibus. Tardè etiã informantur vestes, quando prauam formam iam susceperunt. In his & in similibus noverunt homines tempus opportunum eligere: de tempore verò opportuno suæ correctioni non curant. Nihil enim est eis seipsum vilius: iuxta illud verbum Senecæ: Sotulares suos student homines in nouitate rectè informare: de seipsis verò rectè informantis in sua nouitate non curant, chariores habet sotulares suos seipsis. Diligenter instruunt filios suos de informatione vestitum, de informatione verò ipsorum filiorum non curant. ¶ Septimo fatua est dilatio, quando subueniendum est alicui rei in qua aliquid continuè deperit: vt quando subueniendum est domui quæ succensa est igne. Ignis enim qui non est otiosus, incessanter aliquid de domo destruit: sic ignis peccati bona naturalia consumit. Et ideo fatuus est qui differt eum à se excutere. Vide Bernardus: Abscondi ignem in sinu meo, & exusto iam latere, nudatis iam visceribus, iam sanie destitute adhuc cõsulendum est an excutiã illi. ¶ Octauo fatua est dilatio, quando aliquis debet subuenire rei quæ in periculo est: vt si quis ceciderit in aquam profundam, & adhuc super narat, sed incertum sit quãdo debeat descendere in profundum: sicut lapis fatuus est qui differt tali subuenire dũ potest. Et præcipue ille fatuus est qui est in periculo, si petat dilationem sui succursus, dicens: Nolo adhuc mihi subueniri vsque ad annum. Qui in peccato mortali est, cecidit in aquam profundam, quasi incertus quando ad profundum inferni descendere debeat. Et cum ad penitentiam monetur, quasi quedam tabula ei porrigitur, in qua de naufragio euadat: Penitentia enim est secunda tabula post naufragium: vt dicit Hieronimus. Vnde valde fatuus est peccator, si differt tabulam istam recipere: vel si nimis paruum eam querit, quæ eum à naufragio liberare non possit: vel si postquam

postquam super eam ascenderit, illam dimittit, donec ad secun-
tatem portus peruenit. Mira insania est, quod homines post-
quam tabulam ascenderunt, iterum in mare voluntarie insiliunt.

¶ *De dilatione confessionis. Et de fatuitate eorum qui
differunt confiteri.*

D I C T O de dilatione conversionis, consequenter dicemus de
qua specialiter de dilatione confessionis. Et primo ostendemus
communiter de fatuitate eorum qui differunt confiteri. Secundo
tangemus de his qui nolunt confiteri donec infirmetur ad mor-
tem. Tertio, tangemus de fatuitate eorum qui ante Pascha, nolunt
confiteri, donec tota Quadragesima vel maior pars Quadrage-
sime transierit. ¶ Potest autem fatuitas eorum ostendi qui differunt
confiteri. Primo per hoc, quod ipsi volunt se Deo abscondere. Ille
enim qui peccatum suum homini confitetur, illud Deo proprie con-
fiteretur. Et qui ei vult abscondere peccatum suum, illud vult abscon-
dere Deo: similis Adæ, qui domino querenti ubi esset, ait, ve-
gitur Genesis 3. Vocem tuam domine audiui in paradiso, & timui
eo quod nudus essem, & abscondi me. Quanta autem iniquitas sit
absconditio huiusmodi, ostenditur Job 31. ubi sic legitur: Homo
meus a iunctura sua cadat, & brachium meum cum ossibus suis
conteratur, si abscondi sicut homo peccatum, & celavi in sinu meo
iniquitatem meam. Mira fatuitas est, quod homo velit Deo abs-
condere mala sua quo vidente ea commisit. Ad cumulandum etiam
fatuitatis facit hoc, quod si homo abscondit mala sua, a Deo dete-
guntur. Si vero detexit, a Deo abscondentur. Vnde Nahum 3. Re-
velabo pudenda tua in facie tua. Et super illud Psalm. Iniqui-
tates meas non abscondi, dicit glossa, Quum homo detegit, Deus
tegit: cum homo tegit, Deus nudat: quum homo agnoscit, Deus
ignoscit. ¶ Secundo, ostenditur fatuitas talium ex periculo obli-
uionis. Homo enim qui differt confiteri, multa tradit obliuio-
ni. Vnde Bern. Computatio dilata multa facit obliuisci. Ea que
obliuiscitur ille qui differt confiteri, non obliuiscitur diabolus,
nec etiam ipse Deus. ¶ Tertio, ostenditur fatuitas talium qui
differunt confiteri per hoc, quod minus amant seipsum sotalibus
suis. Singulis enim diebus volunt sotalibus suis tergere, ne li-
lutum in eis fuerit desiccatum, postea de facili illud remouere
non possunt: a seipsis vero differunt remouere sordes vitiorum
per dimidium annum vel amplius. Stabulum etiam suum vult
purgare homo ante quam lutum fenestras occupauerit: seipsum
vero non vult purgare per confessionem, licet videat se inqui-
natum per peccatum usque ad fenestras oculorum & aurium.

¶ Di

¶ De sex bonis quæ ex confessione proueniunt.

QUARTO potest ostendi fatuitas talium per hoc quod illa bona amittuntur quæ proueniunt ex confessione. ¶ Primum bonum, quod ex confessione prouenit est, quod diabolus non ita libenter tentat eum qui per confessionem eius secreta reuelat. Vnde Eccle. 27. Qui denudat arcana, amici fidem perdit. Et Hieronymus, Potestas & virtus traditoris annihilatur reuelata traditione. Latrones infernales ad modum aliorum latronum scientes se deprehensos fugiunt. Vnde Iob 24. Si subito apparuerit auro, arbitrantur umbram mortis. ¶ Secundum bonum est, quod peccatum homini interdum redditur ex osolum ex erubescencia quæ sustinet confitendo illud. Peccata enim turpia sunt, & nudata turpitudine eorum, quasi erubescerent denudatione sua turpitudinis, renouare non audent. ¶ Tertium bonum est, consilium ipsius sacerdotis. Vnde Prouerb. 24. Erit salus ubi multa consilia. ¶ Quartum bonum est suffragium orationum ipsius sacerdotis. Debet enim sacerdos orare pro eo qui sibi confitetur. ¶ Quintum bonum est, quod pars pœnæ cuius debitor est peccator, ibi dimittitur, & ex vi clauium, & ex erubescencia quæ magna est pœnæ. ¶ Sextum bonum est, quod accedenti eo modo quo debet ad sacramentum confessionis, datur gratia, si eam non habet, & augetur, si eam habet. ¶ Quinto potest fatuitas talis ostendi per hoc, quod ille differt Deo confiteri, differt Deo aperire, petit sibi Deus aperiri, dicens Canticorum 5. Aperi mihi foror mea. Et tunc ei aperitur, quum aliquis peccata sua humiliter confitetur. Expulsis enim vitiorum obstaculis, Deus cor hominis ingreditur: qui autem differt confiteri, differt ei aperire. Si quis de subditis archiepiscopi per horam differret aperire ei ad ostium eius pulsanti, non parum offenderet eum. Quantum ergo potest Deus offendi, quando aliquis de subditis suis differt ei aperire, per dimidium annum vel amplius: quod frequenter ei accidit. Vnde Ioan. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt. ¶ Sexto potest ostendi fatuitas eorum per hoc, quod pessimum hospitem cuius societatem experti sunt esse valde noxiam, per dimidium annum vel amplius apud se detinere volunt. Hospes iste diabolus est, qui hospitium suum omnibus bonis euacuat. Vnde Ioëlis secundo: Quasi hortus voluptatis coram eo, & post eum solitudo deserti. Antequam diabolus veniat ad animam, ibi est abundantia bonorum: & post aduentum eius magna vacuitas. Mira fatuitas. Si Christus in se vel in membris suis hospitatus fuerit apud aliquem, vix permittitur ibi esse per diem unum diabolum

bolum verò permittunt ibi esse plusquã per annum. Vnde ho-
 spes qui Christi nomine recipitur, non solum foetet hominibus
 quum est quadriduanus, sed etiam quum est triduanus vel bi-
 duanus. ¶ Septimò potest ostendi fatuitas taliũ per hoc, q̄ cum
 ipsi sint in ore diaboli, iuxta illud Iob 36. Saluabit te de ore an-
 gusti latissimè: nescit tamen clamare, imò nec summisle pecca-
 tum suũ dicere, vt euadat os diaboli. Os diaboli latissimè reci-
 pit, angustum tamè est ei qui vult inde exire. In sapientiores vi-
 dentur esse tales brutis animalibus, quæ clamant quũ à forti-
 ribus animalibus rapiuntur. ¶ Octauò potest ostendi fatuitas
 talium per hoc, q̄ ipsi nesciunt ostium aperire quod est sine fe-
 ra, vt euadant de miserrimo carcere peccati. Ostium sine clauo
 & sine fera, est os quod ipsi nolunt per confessionem aperire.

¶ *De fatuitate differentium confiteri vsque ad mortem.*

SPECIALITER potest ostendi fatuitas eorum qui confite-
 ri nolunt, donec infirmetur ad mortem, multis modis. ¶ Pri-
 mò per hoc, q̄ tales tunc primò medico spirituali infirmitates
 animæ suæ ostendunt, quũ iam consilium eius implere nõ pos-
 sunt. Dum enim infirmi sunt, impotentes sunt ad agendã peni-
 tentiã. Ideo dicitur Eccl. 17. Viuus & sanus confiteberis, & lau-
 dabis Deum, & gloriaberis in miserationibus eius. ¶ Secundo
 potest ostendi per hoc, q̄ confessio quæ fit morte vrgente, non
 est pretiosa Deo. Est enim velut confessio latronum. Latrones
 non solent confiteri mala sua, nisi prius tormentis interrogati
 fuerint, & nisi mortẽ sibi paratã viderint. ¶ Tertiò potest ostendi
 fatuitas talis per hoc, q̄ interdum hominem pudet confite-
 ri in morte, quando senex est, peccata quæ fecit in infantia sua.
 ¶ Quartò per hoc, q̄ interdum tales loquelam amittunt: & qui
 noluerunt confiteri dum potuerunt, non possunt cum voluerunt.
 ¶ Quintò per hoc, q̄ infirmitas & sollicitudo quã habent de di-
 spositione domus suæ, non permittit eos cogitare de peccatis
 suis. Præterea sacerdos de cõsuetudine praua in locis multis ac-
 cedit ad infirmum, simul confessionem eius auditurus, & viati-
 cum daturus, & multi de populo comitantur eum, corã quibus
 infirmus peccata sua non vult confiteri. Erubescit enim q̄ illi à
 domo exeāt, ne credatur enormia cõmississe. Et si fortè illi exte-
 rint, erubescit infirmus quòd nimium faciat eos expectare.

¶ *De fatuitate differentium confiteri donec ferè tota Qua-
 dragesima sit transacta.*

S Q V I T V R de fatuitate eorum qui in Quadragesima no-
 lunt confiteri, donec transierit ferè tota Quadragesima. ¶ Po-
 test

autem ostendi taliū fatuitas multipliciter. ¶ Primò ex hoc,
 ipsi sunt præposterī. Volūt enim vltimo facere quòd domi-
 nus vult primo fieri. Vult enim dominus q̄ illi qui ei seruiūt in-
 cipiant à confessione. Vnde Psal. Præcinite domino in confessio-
 ne. Et iterum: Præoccupate faciem eius in confessione: Et Prou.
 Insultus in principio accusator est sui. ¶ Secundò potest osten-
 di fatuitas talium per hoc, quòd tales laborem septem septima-
 narum amittunt in magna parte pro labore vnius hora, eo sci-
 licet quòd nolunt in principio Quadragesimæ confessionem
 peccatorum suorum facere, quæ in vna hora fieret. Plus enim
 valeret ieiunium vnius diei post verā pœnitentiā, quàm valeat
 ieiunium totius Quadragesimæ ei qui remanet in peccatis suis.
 Et licet peccata dimittantur sola contritione cū proposito con-
 fitendi tamen frequenter homines qui instructi non sunt, ne-
 sciunt peccato renuntiare, donec in cōfessione instruuntur. Vn-
 de frequenter non dimittuntur eis peccata ante confessionem.
 Fatuetiam sunt tales, qui tunc primo manus abluere volunt,
 quando iam cibū sumplerūt. Cibus quo anima reficitur & Deus
 delectatur, bonum opus est. vnde Ioan. 4. Meus cibus est, vt fac-
 iam voluntatem eius qui misit me. Post cibū ergo manus ab-
 luit, qui postquā in quadragesima sua bona opera facit, tūc post
 peccata sua confitetur. Tales etiam tunc primo vineam purant,
 quādo maior pars vindemiata est: quia puratio præparat ad hoc
 vt vinea melius fructificet. Ideo valde fatuus esset qui puratio-
 nem differret, donec maior pars fructuū esset collecta. Sic quī
 confessio præparet ad fructum bonorum operum, fatuus est qui
 confessionem vult differre, donec maiorem partem fructuum
 Quadragesimæ collegerit. ¶ Istud facile est videre in purga-
 tione legetum. Nullus enim differt purgationē legetū in agris,
 donec maiorem partem frugum messuerit. Item tales tunc pri-
 mo medico spiritali infirmitatem animæ suæ ostendūt, quan-
 do casualiter sibi medicinas exhibuerunt, & quando tempus
 aptū curationi vel ex toto vel ex maiori parte pertransiit. Item
 tales tunc primo volunt ferrum remouere de vulnere, quando
 iam curationem impediunt: cum tamen dicat Auicenna, q̄ dū
 ferrum est in vulnere, nō est malagma apponere. Ferrum est in
 vulnere, dū peccatum est in homine: & dum hoc est, non valēt
 opera quæ homo facit ad vitam eternā. Tales etiam in cibo do-
 mini fel apponunt, iuxta illud Psal. Dederunt in escam meam
 felid est, amaritudinem peccati. In escam domini fel ponit, qui
 bonis operibus quibus Deus habet delectari, peccatū admiscet.

Et

Et vt breuiter dicā, tales quādo iam ieiuniū amiserunt, tūc p̄mo ad illud preparare se volunt. Farus reputaretur, si quis crucē trāsmarinam accepisset, & nollet confiteri donec perfecisset peregrinationē suā. Si pr̄ueniēda est peregrinatio cōfessione, vt sit inde gratior: quare nō similiter ieiuniū? Tales etiā tūc p̄mo vas lauare volūt, quū iā vinū infuderūt, & nō euacuata materia morbi curare pr̄sumunt. Tales etiā prius redemptionē suam in magna parte exoluūt, quā de liberatione sua tractauerint. Vnde accidit, q̄ soluta magna parte redemptionis suae, adhuc aequē capti sunt à diabolo sicut prius. Tales morsum serpentis infernalis volunt sanare, adhuc veneno in eis remanēte.

¶ *De vitio Tarditatis Et de sex quae hoc vitium dissuadent.*

C A P V T VI.

Sequitur de Tarditate, quae est sextum vitium pertinēs ad aediam. Sicut enim acediosus differt inchoare opus quod facturus est: sic tardē p̄cedit in opere iam inchoato. ¶ Sex vero sunt quae possunt dissuadere nobis vitium tarditatis. ¶ Primum est, ipsa angustia, siue breuitas temporis praesentis. Vnde Ecclesiast. 10. Noli cunctari in tempore angustiae. ¶ Secundum est, velocitas ipsarum rerum, quae velociter & quasi cursim pertranseunt. Vnde Sapientiae 5. Transferunt omnia illa tanquam umbra & tanquam percurrens nuntius. ¶ Tertium est, velocitas & strenuitas quae mali habet in eis quae sibi inutilia vel noxia sunt. Vnde Proverbio. 10. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem, & in Psalm. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Itē Horatius: Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare pauperiem fugiens, per saxa per ignes. Et Bernard. Magna confusio. Ardētius desiderant seculares perniciofa, quā nos vtilia. Alacrius currunt ad mortem, quā nos ad vitam. Vnde cū imminente passione domini, ceteri apostoli somnolenti essent, vt legitur Matthaei 26. solus Iudas somno non opprimebatur: sed procurabat vt eos adduceret, qui dominum comprehenderent. ¶ Quartum est, magna offensa Dei, quae ex tarditate ista incurritur. Vnde Proverbiorum 10. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis: sic piger his qui miserunt eum in via. Acetum molestum est dentibus, & fumus oculis. Sic Deus molestatur in nimia tarditate eorum qui sibi seruiunt. Nec mirum, quom videat eos qui strenui erāt, antequam ad seruitium eius venirent, tunc tardos & pigros fieri, quando ad seruitium eius veniunt, quom volare deberent: iuxta illud Esaiae 40. Qui sperant in domino, mutant fortitudi-

radinem: assument pennas, vt aquilæ volabunt, & non deficiet. Quintū est, magna gratia quā habent apud Deum, seruientes Deo qui ei velociter & strenuē seruiunt. Vnde Prouerb. 22. Vidisti virū velocē in opere suo? corā regibus stabit, nec erit ante ignobiles. Sextum est, vtilitas quam habet tales ex sua velocitate & strenuitate. Opera enim, illorū nō impediūtur vel tardio, vel alia de causa quin perficiantur. Vnde Eccl. 22. In omni opere esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi.

De vitio negligentia.

CAP. VII.

Sequitur de negligentia, quæ est septimū vitium pertinens ad acediam. Et attenditur negligentia in hoc, quod homo non curat qualiter opus inchoatū faciat, vtrum bene vel male: sed hoc solum curat, vt ab onere laboris inchoati se expediat. Negligentia verò hoc modo sumpta cōtraria est diligentia. Et attenditur diligentia in hoc, quod homo ad hoc studeat, vt opus inchoatū bene fiat. De hac diligentia cōmēdatur mulier habēs decē dragmas Luc. 15. vbi legitur de ipsa, quod amissa dragma vna, accēdit lucentā, & euertit domū, & quarit diligētē donec inueniat. Ad hanc diligentiam monemur. Pro. 24 vbi sic legit. Diligētē exerce agrū tuū. Et 27. vbi sic legit. Diligētē agnosce vultū pecoris tui.

De sex quæ faciunt ad detestationem negligentia.

Sex verò sunt quæ possunt valere ad detestationem negligentia. Primum est illud Iere. 47. Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter: vel negligenter, secundum aliā literam. Quā literam innuit hic Glossa interlin. super illud verbum, fraudulenter vel desidiose. Secundo facit ad detestationem huius diligentia, quam habent creatura irrationabiles circa opera sua. Diligentiam habet natura circa fructus arborū: satis patet per hoc quod eos ita obuoluit duris vel amaris exterius, dulcedinem & teneritudinē interius reponens. Diligentia etiam quam habent animalia ad fœtus suos, satis manifesta est. Tertio potest valere ad detestationem negligentia, diligentia quam habent homines circa ea quæ pertinent ad vtilitatem corporis, vel ad honorem mundi, vel circa ea quibus intendunt placere alicui homini. De illis autem solum quæ propter Deum fiunt, non curant homines qualiter fiant. De diligentia malorum habetur Matthæ. 2. vbi sic legitur de Herode: Diligenter didicit ab eis tempus stellæ. Et subditur, Ite & interrogate diligenter de puero. Quarto facit ad detestationem huius vitij sublimitas personarum, coram quibus negligentia talis committitur: quia coram Deo, & angelis eius committitur. Magna

T r

diligentia adhibenda esset in psallendo, & aliis operibus quæ fiunt specialiter coram Deo & angelis eius. Vnde in Psal. Quoniam rex omnis terræ Deus, psallite sapienter: & Sapiens: Tanto maiori studio placendi opus est, quanto maior est cui placendum est: Et David: In conspectu angelorum psallam tibi. Et Cant. 8. Qui habitas in hortis, amici auscultant te. Amici illi angeli sunt qui psallentem auscultant te. ¶ Quinto potest valere ad detestationem negligentia, utilitas magna quæ provenit ex diligentia in seruitio diuino. Plus enim valet vna oratio bene facta, quàm mille cum negligentia facta, tanta potest esse negligentia. Plus etiam valet dies vna ieiunij si fiat eo modo quo debet, quàm ieiunia decem annorum, si in mortali fiant. ¶ Sexto facit ad detestationem negligentia hoc quod diligentia in seruitio Dei valde honorifica est Deo. Vnde Prouerb. 13. Mulier diligens corona est viro suo. Anima quæ debitam diligentiam adhibet in Dei seruitio, glorificat Christum, qui est sponsus animarum: sicut corona quæ reddit illum gloriosum cuius capiti imponitur. Præcipue autem videtur facere ad detestationem negligentia hoc, quod ex negligentia ista provenit, quod ex seruitio illo, vnde deberet acquirere apud Deum gratiam, reportat eius offensam.

¶ *De remedijs contra negligentiam.*

¶ **C**ONTRA hanc negligentiam duo spiritualia sunt remedia. ¶ Primum est timor. Vnde Eccles. 7. Qui timet Deum, nihil negligit. ¶ Secundum est amor Dei. Qui enim perferet Deum diligit, diligentiam adhibet in eis quæ ad Deum pertinent. sicut ille qui aliquem recipit in hospitium, quem multum amat, & ad cuius susceptionem lætus est, cum magna diligentia præparat, quæ ei necessaria sunt. Vnde Eccles. 30. Splendidum est bonum in epulis. Epulæ enim illius diligenter fiunt.

¶ *De rebus quæ impediunt diligentiam studij.*

DE negligentia studij specialiter notandum est, quod tria sunt, quæ impediunt illud. ¶ Primum est, nimia velocitas. Quidam enim sunt qui quasi cursim considerant ea in quibus studere non possunt expectare donec veritas quam quærunt sibi occurrat. Similes Pilato, de quo habetur Ioan. decimo octauo, quod quum quærisset à Domino quid esset veritas, exit ad Iudæos, non expectata Domini responsione. Quod talis velocitas diligentiam studendi impedit, ostendit nobis Sapiens, dicens: Nihil magnum rerum natura cito efficit: præposuitque pulcherrimo operi cuique difficultatem. Nascendi quoque hanc legem fecit.

fecit, vt maiora animalia visceribus parentum diutius cōtine-
rentur. Sic tardior dum diligens sit stilus, quæramus optima, nō
protinus gaudeamus offerentibus. Repetenda sapius erūt scri-
ptorū proxima. Sic namq; melius iunguntur prioribus sequen-
tia. Omnia nostra dum nascuntur placent. Sed redeamus ad iu-
diciū. Citò nō fit vt bene scribatur, & bene scribendo non fit,
vt cito. ¶ Secūdo impedit diligentia studij, curiositas, quæ vult
videre omnia, quæ sequuntur. Contra quam remedium est, ani-
mo velut quoddam frænum imponere, & non permittere va-
ganillum a se sequentia. Vnde Sapiens: Resistamus & prouidea-
mus, vt eifrenatos equos frænis quibusdā coërceamus. Oculus
cordis semper noua videre appetit, sicut & oculus corporis: iuxta
illud Eccl. 1. Non satiatur oculus visu, nec auris auditu. Ideoq;
refrenandus est. ¶ Tertio impedit diligentia studij, fatigatio.
Vnde bonū est, vt quādo aliquis videt se fatigatum circa mate-
riam aliquam studendo, q; ipse quiescat, & post quietē ad ean-
dem materiam redeat. Vnde Sapiens: Obstat diligentia scribē-
dieriam fatigatio. Non dubium est, optimum emendandi ge-
nus esse, vt scripta in aliquod tempus reponantur, & ad ea post
interuallum aliquod velut noua atque aliena redeamus, vt no-
bis tanquam recentes fœtus blandiantur.

De vitio inconsummationis.

CAP. VIII.

Sequitur de octauo vitio pettinēte ad acedia, quod possum⁹
vocare vitium inconsummationis, seu imperseuerantia. Hoc vi-
tio laborat illi q; raro ad perfectionē ducūt aliquod op⁹ quod
inchoāt. ¶ Ad detestationē huius vitij primo potest valere exē-
plū Christi, de quo habetur Mat. 27. q; obtulerunt ei Iudæi, q;
crediderunt in eū, si de cruce descēderet. Ipse verò pro tanto mu-
nere sibi oblato, noluit opus redēptionis nostræ inconsumma-
tum relinquere. Ad idē potest referri quod ipse dicit Ioā. 4. Ci-
bus meus est, vt faciā voluntatē eius, qui me misit, vt perficiā
opus Dei. Et Ioan. 18. Ego te clarificauī super terram, opus con-
summāui quod dedisti mihi, vt faciā. Legitur etiam Deuteron.
31. q; Dei perfecta sunt opera. ¶ Secundo potest valere ad dete-
stationem huius vitij hoc, quod hoc vitium ad eodē placet dia-
bolo. Cuius signum est hoc, q; ipse tantum conatur ad hoc, vt
homines non perseuerent. Vnde dictum est serpenti, Gen 3. Tu
insidiaberis calcaneo eius: id est, fini, cui præcipuē diabolus in-
sidiatur. Scit enim finem optimum esse in re, & q; cætera habet
ab eo bonitatem suam. Ideo finem præcipuē impedire cona-
tur. ¶ Tertio valere potest ad detestationem huius vitij hoc,

Tt 2

q̄ vitium istud valde nocuum est homini: quasi enim perditū sunt cætera, quæ facta sunt, nisi finis sequatur. Parum enim prodest fundamentum & parietes fecisse, si tectum non sequatur. Parū etiam prodest per mare laborasse nauigando, si tunc nauis perierit, quando portui proxima fuerit per leucam vnā. Ideo dicitur Prou. 18. Qui mollis est, & dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis: quasi enim idem est ac si dissiparet, quia ea non perficit. Nec solum est damnosum vitium homini, sed etiam verecundum, & irrisione dignum dicitur enim. Iste homo cepit ædificare, & non potuit consummare: secundum quod legitur Luc. 14. Indecens est animal sine cauda & ridiculosum: vt patet in simia: sic opus sine consummatione. Vltimo potest valere ad derestationem huius vitij, magna virtus quæ prouenit ex perseverantia. Tantum enim valet vitimus dies quo aliquis bene viuit, quantum omnes dies præcedentes, quantum ad hoc quòd si illo die male vixisset, tota vita præcedens perditā esset. Sola perseverantia hominem saluat. Vnde Bernar. Perseuerantia est singularis filia summi regis. Illa enim sola hæres est regni æterni.

De vitio remissionis

C A P. IX.

Vitium remissionis est nonū vitium pertinēs ad Acediam. Hoc vitio laborat ille qui quotidie deterior efficitur. Si inchoat aliquod opus, primo die aliquantulum strenuè operatur, secundo die minus, ad vltimum nihil. De tali dicitur Eccl. 21. Filia fatua in deminoratione fiet. Filia fatua est anima sapientia non condita, quæ semper decrescendo procedit: sicut econtrario vita iusti procedit à crescendo. Vnde Prouerb. 4. Istorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectū diē. Et Prou. 21. Cogitationes robusti semper in abundantia. Robustus aliquid quotidie lucratur super hostes suos, sed remissus quotidie aliquid amittit. Remissione in verò ista sequitur paupertas primo. Vnde Prouer. 10. Egestatem operatur est manus remissa: manus autē fortium, diuitias parat. Secundo sequitur remissionem istam seruitus vitiorum. Vnde Prouer. 10. Manus fortium dominabitur: quæ autē remissa est, tributis seruiet. Sequitur etiam remissionem istam, frequens fractio propositi. Vnde Senec. Arcum frangit intentio, animum remissio.

De vitio quod potest vocari Dissolutio.

C A P. X.

Decimum vitio quod pertinet ad acediam, possumus vocare dissolutionem. Hoc vitio laborat ille qui inueniens difficultatem in sui regimine, se dimittit omninò absque gubernatione.

bernatione: iuxta illud Pro. 23. Eris sicut dormiens in medio maris, & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Talis animū suum nō recolligit. Dispersus enim & diuisus adeo q̄ nō tenet de se ipso vnā frastam cum alio. Vnde Eccl. 23. Qui docet fatuū quasi qui cōglucinant testā. Testa in minutas partes contracta nō de facili conglucinetur: nec animus hominis dissoluti de facili recolligitur. Est enim tanquam puluis quem proiicit vētus à facie terræ. Si aliquod bonū, vt scientia, vel aliud illi infunditur, nihil in eo retinetur. Est enim velut doliū non ligatum. Vnde Eccl. 21. Cot fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenebit. Ex hac dissolutione sequitur penuria omnium bonorum. Vnde Pro. 19. Anima dissoluta eluriet. Solet autem vitium istud prouenire ex quadam diffidentia de Deo, videntes enim aliqui infirmitatem suam, diffidunt posse se ipsos regere: quia de diuino auxilio non confidunt. Vnde Eccl. 2. Vx dissolutis corde, quia nō credunt Deo, & ideo nō protegentur ab eo.

De vitio incuria.

CAP. XI.

Vndecimū vitium quod pertinet ad acediā, possumus vocare incuriā. Hoc vitio laborat ille, qui suorum debitā curā nō habet. Talis sua nō excolit, culta nō colligit, collecta nō custodit. Notandum q̄ sapientia conseruandi non minus valet ad hoc q̄ aliquis dicitur & abundet, quā sapientia acquirēdi. Vnde quidā: Non minor est virtus, quā querere, parca tueri. Parua vasa quæ nō tenēt, licet abundanter recipiāt, nō tamē implētur: vt patet in cribro. Vasa verò magna quæ tenēt, licet nō ita abundanter recipiant, paulatim replentur. Scriptor vnus totam Bibliam scribendo vno in anno sibi acquirit quod aliquis per totam vitā suā ad discere nō potest. Et tamē aliquis citius vnā propositionē addiscit, quā scriptor scribat vnā dictionē. Sed hoc ideo accidit: quia illud quod addiscitur non memoriter retinetur. Vnde ei qui in studio vellet proficere, summē necessariū est, vt illud quod addisceret pro posse suo memoriæ infingeret: deinde quia memoria labilis est, scriberet illud, & quasi de pergameno aliā sibi memoriā faceret. Parum enim prodest quod equa ita de facili impressiones recipit, quum eas non custodiat.

De vitio ignauia.

CAP. XII.

Do decimū vitium, quod pertinet ad acediā, possumus ignauitiam nominare. Hoc vitio laborat ille q̄ potius eligit in miseriam magna permanere, quā aliquatū laboris fabire. Et possumus assignare duodecim ignauias, q̄ solēt inueniri in hominibus acediosis. Prima est, q̄ homo acediosus poti⁹ eligit carnes

suas comedere, quā labore acquirere quod habeat ad comedendū. Vnde Ecc. 4. Stultus cōplicat manus suas, & comedit carnes suas, dicens: Melior est pugillus cum requie, quā plena vtriusque manus cū afflictione & dolore animi. Acedi olus quodammodo carnes suas comedit, quū potius vult eas attenuari paupertate & inopia quā labore proprio acquirat quod sibi necessarium est.

¶ Secunda est, quod potius eligit fame perire, quā laborē pascendi se velit sustinere. vnde Prou. 26. Abscondit piger manus suas sub axilla, & laborat si ad os suū conuerterit. Oriolus totus famelicus est, vt ostensum est prius. Fames autem eius sedaretur, si operaretur. Vnde quum pigritatur operari vt fames repellatur, quodammodo vult potius se famelicū esse, quā laborē pascendi se sustinere.

¶ Tertia est, quod ipse potius eligit nō lotis manibus mīducare quā ablutione harū aliquantulū laborare. Hęc ignauia manifestē potest videri in eis qui per totū annū comedunt immūdi: quia manus suas, id est, opera sua per confessionē abluere nolūt.

¶ Quarta est, quod cum ipse à dæmonibus ad patibulum infernale trahatur, nō tamen vult se signare cruce pœnitentiæ vt ab eis liberetur.

¶ Quinta est, quod cum stillicidium prauarum cogitationū super oculū cordis cadere sentiat, præ nimia pigritia oculum non auertit, sed à stillicidio eum corrumpi permittit.

¶ Sexta est, quod si ignem praui desiderij super pedē affectus cadere senserit, ipse potius eligit quod ignis pedem suum exurat, quā vt ipse laborem excutiendi ignem sustineat.

¶ Septima est, quod cum Dominus offerat ei bona gratiæ & bona gloriæ, ipse tamen ex pigritia suscipiendi remanet in sua paupertate. Vnde Ecclesiasti. 25. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit, dabitur illi.

¶ Octaua est, quod ipse potius eligit in luto per annum permanere, quā inde surgendo aliquantulū laborare. Mira ignauia est, quod aliquis ex pigritia iacet in luto, qui potest iacere in lectulo florido. Vnde Cantu. 1. Lectulus noster floridus.

¶ Nona est, quod postquam ipse posuit vnum pedem, scilicet intellectus vel boni propositi in via munditiæ, alium tamen pedem, scilicet affectus vel operis, differre mouere per duos annos vel amplius, remanēs in immunditia ex pigritia remouendi illū. Multi enim sunt qui postquam iudicauerūt bonum esse inchoare nouam vitam, & proposuerūt vel uouerunt se ingressuros religionem, tamen differunt multis annis implere illud.

¶ Decima est, quod quum ipse in profundum stultitiæ ceciderit, tamen potius eligit vt stultitia submergat eum, quā vt ad occupationem per quam euadere possit, manum

exten

extendat. Sen. A stultitia nemo emergit, nisi manum porrigat ad laborem. ¶ Undecima est, quod potius eligit per aquam diuitiarum & deliciarum ire ad mortem suam quam aliquantulum laborando per terram siccam pauperari, ad portum peruenire vite. Diuitia & deliciaeque aqua sunt tendentes ad mare inferni. Ideo prohibemur ponere pedem nostrum super aquam. In Psal. ibi: Diuitia si affluant, nolite cor apponere. ¶ Duodecima est, quod ipse potius eligit in carcere immundo in quo ad mortem fematur remanere, quam pro euasione sua laborem exeundi sustinere. Mundus iste carcer est peccati.

De vitio indeuotionis.

CAP. XIII.

Vitium indeuotionis est, tertiumdecimum. Et est indeuotio quaedam ariditas spiritualis. vnde Psal. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et Num. 11. Anima nostra est arida, nihil respiciunt oculi nostri nisi manna. Prouenit autem ista ariditas multis de causis. ¶ Quandoque ex superbia, quae est mors Gelboe, in quo nec ros nec pluuia descendit. Vnde Ber. loquens in persona illius qui deuotione amisit occasione superbiae, dicit: Ab heri & nudius tertius inuasit me languor animae, & inde hebetudo insolita, quaedam inertia spiritus. Superbia inuenta est in me, & Deus declinauit a seruo suo in ira. Non compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis vt non sapiat psalmas Non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non inuenio. Ideoque ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram praecipuus, ad odium pertinax linguae & gulae indulgentior, securior, & obrusior ad predicationem. Heu omnes mores in circuitu meo visitat dominus: ad me autem non appropinquat. ¶ Quandoque autem prouenit ariditas ista ex defectu cibi spiritualis. vnde Psalmist. Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. ¶ Prouenit etiam quandoque ex acedia. Cum ceterae creaturae ex otio impingunt, & ex labore attenuentur: anima humana e contrario ex labore impinguatur, & ex otio, & deliciis attonatur. Vnde Prover 13. Vult & non vult piger: anima autem laborantium impinguabitur. Quod ideo accidit, quia opera bona cibi sunt eorum qui ea faciunt. vnde vita spiritualis sustentatur & roboratur. Homines vero qui patiuntur illam spiritualem ariditatem, duri sunt frequenter ad ea quae sunt pietatis, & inflexibiles ad ea quae sunt obedientiae. Dura facilius franguntur, quam flectantur. Si ad ignem tribulationis ponantur, nihil spiritualis pinguedinis emittunt: quia nec gaudent nec gratias agunt, sed statim ardent & exuruntur per impatientiam. Ad modicum statum tentationis igne peccati succenduntur. Ad bo-

na opera sunt steriles. Quæ aliis facilia sunt vel etiam iucunda, videntur eis importabilia: sicut panis aridus quâdoque transglutiri nō potest qui tamē adiutorio liquoris delectabilis efficitur.

De vitio Tristitia in diuino seruitio. CAP. XIII.

Tristitia est *xiiii.* vitium pertinens ad acediam. Et notandum quod tristitia est vitium valde detestabile in seruitio diuino: valde enim displicet Deo, & placet diabolo, & homini valde nocet. ¶ Primum patet illud 2. ad Cor 9. Hilarum enim datorem diligit Deus. Et e contrario. Tristem datorem odit Deus. Et merito. Tristitia enim in seruitio Dei est quasi absinthium positum in esca Dei. bonum enim opus est esca Dei, sicut ostentum est prius. Præterea quum omnia bona nostra Dei sunt, & solum ea quæ de manu eius accepimus demus ei, sine tristitia debemus esse, quum oportet nos ei dare. Item quum eis quæ nullius vel parui valoris sunt, parua vel quasi nulla occasione ad eum legi efficiamur, satis potest Deo displicere, vt in eius obsequio vbi sunt tot causæ lætitiæ lætificari non possumus. ¶ Causæ lætitiæ quas debemus habere in diuino seruitio, hæc sunt: scilicet quod tanto Domino seruiemus, scilicet cui seruire regnare est, & q. in domum Dei imus. Vnde Dauid: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, &c. Et quod tantum lueramur, scilicet gloriam æternam. Vnde Psalmist. Et cantet in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini. ¶ Quod verò tristitia ista valde diabolo placeat, potest ostendi per suum contrarium, scilicet per hoc, quod lætitia spiritalis valde ei displicet. Vnde 1. Reg. 4. dicunt Philistiini: Vae nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius. Vg nobis, &c. Et beatus Antonius dicit quod vnicuique ratio vincendi inimicum, est lætitia spiritalis. Legitur etiam 1. Mach. 4. de Iuda, quod præliabitur prælium Israël cum lætitia. Et subditur, quod dilatauit gloriam populi sui. ¶ Nocet etiam homini tristitia tripliciter, scilicet eum affligendo, vnde Prou. 25. Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: sic tristitia viri nocet cordi. Nocet etiam homini eum excæcando in his quæ ad Deum pertinent. Vnde in vitio patrū legitur: Vincula pedum impedimenta sunt cursoris, & tristitia impedimentum est diuinæ visionis. Nocet etiā tristitia spiritaliter occidendo. Frequenter etiā est alterius peccati occasio. Vnde Eccl. 30. Tristitiā longe expelle à te. Multos enim occidit tristitia.

De vitio vitæ. CAP. XV.

Tædium vitæ, est vitium decimum quintum, pertinens ad acediam, & prouenit ex longa tristitia in diuino seruitio. postquam enim aliquis tristitiam patitur, paulatim corrumpitur, adeo vt non

non solum displiceat ei Deo seruire, sed etiam viuere. ¶ Notandum tamē est, quòd tædium huius vitæ prouenit ex diuersis causis. Quandoque prouenit ex Dei amore & desiderio cælestis patriæ. Vnde Greg. Sancti grauitèr tolerant quicquid non sonat id quod amant. ¶ Quàdoque etiam prouenit ex cōsideratione malorū quibus mūdus plenus est. Vnde Ecc. 2. Tēruit me vitæ meę vidētē mala vniuersa esse sub sole & luna, & cunctā afflictionē & vanitatē spiritus. Et eiusdē 4. Vidi calumnias quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminē consolatorē, & non posse resistere eorum violentiæ, &c. ¶ Quandoque prouenit tēdiū vitæ ex vehemētia tribulationis. vnde Iob 10. Tædet animā meā vitæ meæ. Et 2. ad Cor. 1. Super modum grauati sumus, ita ut tæderet nos etiam viuere. ¶ Quandoque etiam prouenit ex acedia, ad quod possumus referre quod legitur 3. Re. 19. de Elia, qui petiit animæ suæ vt moreretur, proiecitque se subter vnam iuniperum, & obdormiuit, & ecce angelus Domini tetigit eum, Et subditur quibusdam impositis, quòd iterum obdormiuit.

De Desperatione. & vnde prouenire consuevit. CAP. XVI.

Desperatio est vltimum vitium pertinens ad acediam. Solet autem prouenire desperatio ex nimia tristitia. Vnde Prou. 13. In mœrore animi deiicitur spiritus: scilicet in profundum desperationis. Et eiusdē 17. Spiritus tristis exccat ossa. Tristitia etiam fortem animam excæcat ab humore gratiæ vt per peccatum desperationis frangatur. vnde Eccl. 14. Felix qui non habuit animi tristitiam, & non excidit à spe sua. ¶ Et notandum quòd peccatum desperationis valde displicet Deo. vnde dicit Hier. super Psal. 108. quòd magis offendit Iudas Deū in hoc, quòd ipse se suspendit, quā in hoc, quòd Dominū tradidit. Valde etiā placet diabolo: quia ille qui dicit verbum desperationis, dicit malū verbum quod dicūt illi qui victi sunt. Et ideo diabolo valde grātū est, qui est aduersarius noster. vnde Prover. 14. Si desperaueris in die angustia lapsus, minuetur fortitudo tua. Multū valet spes seu fiducia in Deo ad fortitudinem. vnde Esa. 40. Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem. Fortitudo enim Dei quòdammodo eorū efficitur, quia de ipsa eis subuenitur. Ideo in Psal. dicitur: Sperans in Domino, non infirmabor. Cū fortitudo Dei sit eorū qui sperant in Deo: sicut Deus non infirmatur, ita nec illi qui in Deo sperant. Hac de causa dictū est illud Psal. Non derelinquet omnes qui sperāt in eo. Sicut vanitatis est fulcimentum negare innitenti: ita veritatis est non negare. Vnde quum veritas Deus sit, confidenti de se nō negat auxilium. Ideo

ipse dicit in Psal. Quoniam in me sperauit, liberabo eum.

¶ De remedijs contra desperationem.

S V M M V M remedium cōtra peccatum desperationis est, memoria Dominicæ passionis. vnde Bern. Peccauit peccatum grande: conscientia mea turbabitur, sed non perturbabitur, quia vulnerum Domini recordabor. Qui tam ad mortem quod non morte Christi soluatur? Si in mente venerit tam potens tamque efficax medicamentum, nulla iam possum morbi malignitate terreri. ¶ Secundum remedium est, cōsideratio magnæ virtutis quam habet pœnitentia. Est enim pœnitentia medicina contra quâ nulla spiritalis infirmitas præualet. Eccl. 10. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit, locum tuum ne dimiseris, quia curatio cessare facit peccata maxima. Et beatus Martinus legitur dixisse diabolo. Si veram pœnitentiã posses habere, ad hanc veniam posses consequi. ¶ Tertium remedium est, cōsideratio illarū personarum, cum quibus dominus legitur misericorditer egisse. Vnde Bern. Omnino propter mansuetudinem quam te prædicatur currimus post te domine Iesu, audientes quod non spernas paupertatem, peccatores non horreas. Non horruit confitentem latronem, non lacrymantem peccatricem, non supplicentem Chananzam, non deprehensam in adulterio, non cadentem in teloneo, non supplicentem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non impugnatorem crucifixores tuos, ideo in odorem vnguentorum tuorum currimus. Potest etiam valere contra desperationem illud quod legitur Luc. 15. Dico vobis, quia gaudium est angelis, &c. Ad idem valet quod legitur de filio prodigo, de quo dicitur, quod cum adhuc lōge esset, vidēs eum pater eius, misericordia motus est, & occurrens cecidit super collū eius, & oscularus est eum. Præterea, quis dominus exheredatus à terra sua & hominibus suis, non gaudeat de eorū recuperatione? Quomodo ergo non gaudebit Dominus de conuersione peccatorum? Ad idem potest valere, attendatur magnitudo odij quod habet Deus contra peccatum de quo dictum est supra in principio. Ex hoc patet quod destructio peccati plus placet Deo, quàm ipsi peccatori.

De acedia claustralium, & duodecim malis quæ ex ea proveniunt.

C A P V T X V I I.

P RÆTER istam diuisionē peccatorū, cuius membra iam persecuti sumus, sunt multæ aliæ diuisiones pertinentes ad peccatum acediae, quas prætermittimus, nisi quod de vna breuiter tangemus. ¶ Notandū est ergo quod acedia potest diuidi in acedia

seculari

secularium & acediam claustraliū. De acedia secularium nihil dicemus. Sed contra acediā claustralium ostēdemus duodecim mala quæ in claustralibus solent inueniri ex peccato acediae.

¶ Primum est, q̄ licet die & nocte in ore habeant cibū regium qui de ore Dei procedit, s. verbum Dei: tamē ex pigritia terendi eum famelicī remanent, nec reficiūtur de cibo illo. Inter aromata nocte & die versantur, & tamen ex pigritia applicandi olfactum, odore eorum nō confortantur. Sacra scriptura apotheca est spiritus sancti. Vnde Eccl. 24. dicitur de sapientia: Sicut cinnamomum & balsamum aromatizans odorem dedit. ¶ Secundum est, q̄ cū ipsi sint de nocte & de die in colloquio cū Deo, permittunt tamen multos dies transire, q̄ non aperiunt oculos cordis, vt videant quis loquatur cum eis, vel quid loquatur. Sicut dicit Gregorius: Cū oramus, ipsi cum Deo loquimur: cū verō legimus, loquitur nobiscū Deus. Magna ergo pigritia est non attendere cum quo loquimur, quādo cum Deo loquimur: præcipue cū ipse moneat ad hoc, dicēs: Vacate, & videre quoniam ego sum Deus. ¶ Tertium est, q̄ ipsi non proficiūt in his quæ religionis sunt: imō quanto diutius in religione sunt, tātō magis dissoluti sunt. Quod valde verecūdum est: sicut in scholis diu esse, & in scientia non proficere. Tales religiosos nō iuuat assuetudo, vt faciant melius ea quæ sunt religionis, sed potius nocet: quanto enim orant diutius, tanto orant in deuotius.

¶ Quartum est, q̄ quanto diutius Deo seruiunt, tanto minus certi sunt q̄ habeant gratiam ipsius. Et in veritate satis dolere potest qui reliquit mundum vt Deo seruiret, & postquā diu seruiuit nullam cum eo familiaritatem habet. Pauca vel nulla signa habet, q̄ seruitium eius sibi placeat. Interdum tamen accidit q̄ dominus minus bonos consolatur tanquam firmos, & tanquam eos qui propriis expensis non sufficiūt ei seruire. Meliores verō inconsolatos relinquit tanquam fortiores, & tanquam eos qui propriis expensis sibi seruire sufficiūt. Vnde Lucē decimo quinto, ait maior filius patri, Ecce tot annis seruiō tibi, &c. Et respondit pater: Fili, tu semper mecum es, &c. ¶ Quintum est, q̄ quanto diutius in camino paupertatis existūt, tanto meliores & delicatiores existunt. Caminus vasa lutea consolidat: sic paupertas claustrales illos qui molles & delicati erant in seculo consolidare debet. Sed multi cū deberent consolidari, potius dissoluntur. Quod tribulationes, paupertas, & huiusmodi excoquant & consolident, potest haberi ex Vitis patrum, vbi legitur, q̄ si cruda tegula ponatur in flumine, dissoluitur: cōsta

cocta verò nō. Ita & homo carnalem habens sapientiā, qui non est tentationū igne decoctus. Itē Esa. 48. Ecce excoxi te, sed non quasi argentū elegi te in camino paupertatis. Non quasi argentum excoquitur qui de eo quod excoquitur feces assumit, non deponit. In camino paupertatis dominus seruos suos vel eligit, vel assumptos alibi reponit. ¶ Sextum est, q̄ quāto diutius soli iustitiæ approximauerūt, tanto frigidiores existunt. Et satis admirandum est, vnde hoc accidit: quanto enim proximiores sūt, tanto videntur q̄ feruētiores esse deberent. Sed timendū est ne nubes alicuius peccati interposita hoc impediāt, vel ne per aliquem errorem fiat, vt cum progredi debeant, regrediantur, & cum deberent appropinquare terræ promissionis, ab ea elongentur. Sicut accidit filiis Israël, qui triginta octo annis in deserto errauerunt. Qui cum crederent appropinquare terræ promissionis, ab ea elongabantur. ¶ Septimum est, q̄ quāto diutius existunt in loco impinguationis & saginationis spiritualis, tōto macilentiores inueniuntur. Locus in quo anima repleri deberent pinguedine & adipe spirituali, est pax & trāquillitas claustrī. Sed acediosi quāto magis ibi sunt, tanto magis inueniuntur macilenti. Quod bene ostendit ignis tribulationis quē sustinere nō possunt, quin statim per irā exurātur. ¶ Octauū est, q̄ in statu in quo nō solum currere, sed etiā volare deberent vitæ contemplatiui, cum aues spirituales sint, pigri & tardi efficiuntur. Erāt illi qui strenui erāt in seculo, interdū desidiosii efficiuntur in claustrō. ¶ Nonū est, q̄ in loco vbi est maior cōflictus, securi & Tom nolenti efficiuntur. In maiori cōflictu belli spiritualis sunt claustrales, quā alij. Plus enim gaudet diabolus quandoque cum claustralē aliquem ad hoc deducit vt mulierem mala intentione tangat, quā gaudeat de adulterio vnus hominis secularis. Sicut ostēsum est prius in tractatu de Luxuria. Vnde claustrales non debeant esse securi: sed cū timore & solitudine salutem suam operari. ¶ Decimū est, q̄ ipsi volunt esse otiosi vbi minime locus est otij. Licet aliquis toleret quandoq; arbores steriles in terra sua deserta: tamen in terra bene culta, sicut in hortis, non tolerat eas vllō modo. Sed constat q̄ claustrum est velut hortus conclusus, iuxta illud Cantic. 4. Hortus conclusus, soror mea sponsa. Vnde in claustrō minus sunt tolerabiles homines otiosi, qui sunt velut arbores steriles, quā in aliis locis. ¶ Vndecimum est, q̄ ibi procrastinantes & differentes fiunt, vbi deberent omnino esse parati. Si fatua est procrastinatio siue dilatio senum in his quæ pertinent ad salutē eorū, quanto magis in clau

claustralibus qui iam sunt mortui, iudicanda est fatua craftinatio propriæ correctionis, vel meliorationis eorum. ¶ Duodecimum est, quod ibi præcipue tristes sunt, vbi præcipue vel solum læti esse deberent. In diuino seruitio præcipue locus est gaudij in vita ista: quia ibi præcipue facit homo vtilitatem suam.

¶ De octo remediis contra Acediam. PARS XII.

Sequitur de remediis contra Acediam, de quibus sufficiat ponere octo, licet sint multa p'ura. ¶ Primū est, diuersitas occupationum. Hoc remedium habetur in Vitis patrum, vbi legitur q' beatus Antonius tentatus fuit à spiritu acediae, & residens in eremo dicebat: Domine, saluari desidero, sed vanæ cogitationes nō permittūt me. Quid faciam in tribulatione, vel quomodo debeā saluari, dignāter ostende. Et respiciens vidit quēdam altantem torquētem funiculum, qui sibi similis erat: deinde ex opere surgentem & orantem, & iterum sedentem, & plectas facientē de palmis, & inde ad orationem rursus surgentem. Erat autem ille angelus Dei, & dixit ei: Et ita faciens Antoni, saluaberis. ¶ Secundū est, cōsideratio pœnæ futurę. Hoc habemus Ierem. 1. vbi legitur: Quid tu vides Ieremia? Et dixit, Virgam euigilantem ego video. Virga euigilans à somno acediae vel pigritię, est cōsideratio pœnæ futurę. ¶ Tertium est, cōsideratio æterni præmij. vnde Aug. Labor te terret, vide mercedem. Et Genes. 15. Factus est sermo domini ad Abraham per visionem dicēs: Noli timere Abraham: ego protector tuus, & merces tua magna nimis, si terret pigrum labor, attrahat eum merces. Secundum & tertium similiter habemus in Vitis patrum: vbi dicitur q' quidam frater interrogauit abbatem Achillem, dicens: Cur sedens in cella mea patior acediā? Cui senex: Quia nondum vidisti requiem quam speramus, neque tormenta quæ timemus. Si enim ea inspiceres diligenter, & si vermibus plena esset cella tua vsq; ad collum, etiam in ipsis permaneres sine acedia iacēs. ¶ Quartum est, societas bonorum. Hoc remedium possumus habere ex isto verbo Exo. 17. vbi dicitur, q' pugnante Iosue contra Amalech, orabat Moyse leuans manus ad dominum, cuius manus graues erant: sed Hur & Aaron sustentabāt manus eius ex vtraque parte. Per quos signātur duo genera hominum, quorum societas amanda est. Per Hur qui interpretatur lumen, significātur illi qui ministrāt lumen doctrinæ. Per Aaron qui interpretatur mons fortis, significātur illi quorū interuentu venit homini auxiliū. iuxta illud, Leuaui oculos meos in mōtes, vnde veniet auxiliū mihi. Illis ergo qui manus habent graues ex acedia, ne

cessa